

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 23 (1110) ГОД XXII БЕЛАСТОК 5 ЧЭРВЕНЯ 1977 г. ЦАНА 60 гр.

У Гарадоцкай гміне ў дзень партыйнага чыну найбольш людзей сабралася на дарозе з Гарадка ў Грыбаўцы.

З рэпарцёрскіх запісак

ДЗЕНЬ ПАРТЫЙНАГА ЧЫНУ

Нядзеля, 15 мая. Набліжаецца гадзіна восьмая. За Гарадком на раскопанай дарозе ў Грыбаўцы збіраюцца людзі, узброеныя лапатамі. Сярод іх сакратар гміннага камітэта партыі Мікалай Дуброўскі.

Паводле нашай ацэнкі, да партыйнага чыну ў Гарадоцкай гміне прыступіла сёння 1100 чалавек.

Сакратар спяшаецца. Яму трэба наведаць іншыя групы людзей, сказаць ім добрае слова, пахваліць за шчырую працу.

Азіраюся на дарогу. За паўгадзіны часу людзі паспелі зраўняць і засыпаць жвірам значны яе адрэзак — прыблізна метраў сто.

*

За Міхаловам, на паварoце дарогі ў Юшкаў Груд, дзе абсталявала сваю сядзібу прадпрыемства „Імшар“, вялікі чырвоны лозунг з прывітаннем удзельнікаў партыйнага чыну. Тут таксама будуюць дарогу, якая мае адкрыць доступ да новых залежаў каштоўнага торфу ў Рабінаўцы, а пры нагодзе аблегчыць жыццё сялянам многіх навакольных вёсак.

Грукочуць машыны, трактарысты падвозяць жвір. Людзі расцягнуліся на звышкіламетравым адрэзку. Прыехалі яны з Цыванюкоў, Юшкавага Груда, Патокі, Сушчы, Адногі, Кухмоў, з надлясніцтва „Жэдня“, з міхалоўскай цагельні, з СКР-у, прадпрыемства „Імшар“ і з іншых устаноў.

*

І зноў звяртае маю ўвагу працавітая мітусня на дарозе, якая скароціць і аблегчыць праезд з Гарадзіска ў Плянту, значыць, між дзвюма брукаванымі дарогамі.

Начальнік Нараўкаўскай гміны Язэп Навіцкі інфармуе:

— Сёння ў нашай гміне працуе больш тысячы людзей. Яны заняты карыснай работай на чыгуначнай станцыі ў Нараўцы і пры пасадцы лесу ў нашым надлясніцтве. Асабліва хачу падзякаваць членам гуртка вясковых гаспадынь са Скупава, якія ўсе як адна прыйшлі на грамадскую працу ў дзень партыйнага чыну. Дзякаваць трэба было б яшчэ многім, напрыклад, нараўкаўскаму СКР-у, які аддаў у распараджэнне ўдзельнікаў чыну ўсю сваю цяжкую тэхніку. Таму і работа ідзе тут вельмі спраўна.

*

Пара ў Гайнаўку. Гадзіна першая пасля абеду. Чын закончаны. Штаб падводзіць вынікі. На дрэваапрацоўчым камбінаце ад шостай гадзіны раніцы працавала амаль 600 асоб. Сем мэблёвых камплектаў „Пушча“, 80 канапаў, 360 квадратных метраў падлогавай клепкі, шмат чаго іншага. Вартасць амаль 680 тысяч злотых.

Прадстаўнік прадпрыемства „Гаймахлес“ кажа, што плугі і машыны для прапολкі лесу, якія яны выпусцілі ў час партыйнага чыну, ўжо павандравалі ў краіну, будуць служыць людзям.

З падлікаў сакратара гміннага камітэта вынікае, што ўдзельнікі партыйнага чыну ў гміне пасадзілі звыш

(Працяг на стар. 4)

КУЗНЯ ЮНЫХ МАТЭМАТЫКАЎ

Праца ў пачатковай школе ў Аўгустове каля Бельска нялёгкая, бо па прычыне невялікай колькасці дзяцей (у школе каля 80 вучняў) усе класы злучаныя і вымагаюць ад педагога і вучня асаблівай стараннасці, сістэматычнасці і ўвагі. Аднак тутэйшыя настаўнікі знайшлі ў сабе сілу і ахвоту павышаць свае кваліфікацыі, і сярод пяці аж трое вучыцца завочна. На другім курсе педагогікі ў Вышэйшай педагагічнай школе ў Быдгашчы займаецца Васіль Кардзюкевіч, да кваліфікацыйнага экзамена па рускай мове падрыхтоўваецца Марыя Манаховіч, Вера Кардзюкевіч якраз заканчвае магістэрскую працу па матэматыцы. Праўда, гэта вельмі ўскладняе працу ў школе — настаўнікі часта выязджаюць на лекцыі, практычныя заняткі, кансультацыі, ідуць у водпуск для падрыхтоўкі да экзаменаў ці напісання выпускных прац. Іх трэба заступаць, а тут няма каму, бо тых, што не вучацца — усяго двое. І нярэдка здараецца, што ім тады даводзіцца працаваць з васьмю класамі. Але такія цяжкасці ў працы школы рэкампенсуюцца: урокі высокакваліфікаваных настаўнікаў больш эфектныя, а ўлюбёнасць іх у навуку і імкненне не спыняцца на дасягнутым адразу перадаецца вучням. А прыкладаў для пацвярджэння не трэба далёка шукаць.

У 1974/75 навучальным годзе вучаніца восьмага класа тутэйшай школы заняла першае месца ў гмінным і паветовым і другое месца ў ваяводскім матэматычных турнірах. Нехта скажа: „Ну, што ж, бывае, відаць, надта здольная па матэматыцы дзяўчынка“. Што А. Анацік — вельмі здольная, гэта факт, які пацвярджаецца цяпер яе надта добрымі вынікамі ў вучобе ў матэматычным класе ў Бельскім беларускім ліцэі, актыўнай дзейнасцю ў аўгустоўскім гуртку ССПМ, а нават дасканалымі фельетонамі на тэмы жыцця мясцовай моладзі, якія яна змяшчае ў

(Працяг на стар. 5)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ — 77

Салістка Тамара Ільяшук з Бельскага беларускага ліцэя заняла другое месца ў групе салістаў у катэгорыі сучаснай песні.

Фота **К. Свідэрскага**

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

У нядзелю пайшоў я ў поле. Не, не да працы, хаця часам, асабліва, калі дзеці з горада прыедуць, здараецца мне шчыра папрацаваць у святочны дзень. На гэты раз, аднак, пайшоў я ў поле адзін.

У полі стаяла адвечная цішыня. Як сто ці дзвесце гадоў таму назад, калі з драўлянай сахой за валамі па гэтым жа полі хадзіў мой дзед і прадзед. Колькі ж часу корміць нас гэтая зямелька? Можа тысячу гадоў, а можа і болей? Каго яна не бачыла, пад уладай якіх каралёў і цароў яна не бывала! Таптал і яе татары, шведы і немцы. Яны адыходзілі, а мы аставаліся. Часам адлучаліся на нейкую вайну, або ў бежанцы, але зноў вярталіся, можа не ўсе, але вярталіся — на сваё, на роднае. І зноў аралі, і зноў сеялі... Кожны з гэтых загончыкаў помніць сляды нашых ног: маіх, бацькавых, дзедавых, прадзедавых... Толькі сын адрокся... Хаця і яму давялося не мала поту выліць на гэтую зямлю. І напэўна не адзін раз засумуе за гэтым полем, за бязмежным прасторам, які маніць вочы вясёлкай вясенніх колераў.

А вочы проста любаваліся. Жыта пачало ўжо страляць у здзябло, пшаніца шпарка яго даганяе, авёс сцелецца роўным зялёным дыванам, а ячмень вострымі вусікамі імкнецца на волю.

Узабраўся я на ўзгорак пад лесам, адкуль відаць амаль уся мая калонія, і, як той палкаводзец, назіраў за сваім багаццем. А багацце гэтае сапраўднае. Ні на грошы і ні на золата яго не памяняеш. Гэта праца маіх рук. Яна як на далоні. Адразу відаць, што зрабіў дрэнна і шчыра, а што абы-як.

Працяг на стар. 4

Пекла за кратамі

У рэзервацці індзейцаў-магаўкаў у штаце Нью-Йорк выпускаецца пяць разоў у год незвычайная газета — „Аквесасне ноўтс“. У гэтай газеце можна знайсці тое, чаго няма ні ў адным органе вялікай прэсы Паўночнай Амерыкі — праўду аб становішчы карэннага насельніцтва ў краінах заходняга паўшар'я.

Ёсць у „Аквесасне ноўтс“ рубрыка, іранічна названая „Цудоўнае жыццё“. У ёй публікуюцца пісьмы зняволеных.

„Мы, зняволеныя-індзейцы, — забытая богам і людзьмі маўклівая меншасць. Мы знаходзімся ў цэнтрале штата, дзе нас на кожным кроку ашукваюць, падвяргаюць здзекам“, — паведамляе ў сваім пісьме з турмы ў штаце Канзас Фрэнсіс Уіштэй.

А гэта піша Лары Харыс, турэмны нумар 88375 са штата Аклахома: „У адрозненне ад іншых зняволеных індзейцам забараняюць збірацца разам, выконваць рэлігійныя абрады, займацца самаадукацыяй. Інакш як расісцкай і нацысцкай палітыку адміністрацыі не назавеш“.

Буржуазная прапаганда замоўчвае той факт, што прадстаўнікі індзейскага насельніцтва краіны складаюць непрапарцыянальна вялікую колькасць зняволеных у ЗША. Тлумачыцца гэта зусім не асаблівай схільнасцю індзейцаў да злачынстваў. У турму іх прыводзяць невыносныя сацыяльна-эканамічныя ўмовы, у якіх жывуць прадстаўнікі карэннага насельніцтва. Акрамя таго, — і аб гэтым таксама пішуць многія аўтары пісьмаў у „Аквесасне ноўтс“, — тым з іх, хто трапіў у рукі „правасуддзя“, літасці чакаць не даводзіцца: грошай у іх няма, адвакатам плаціць няма чым, ды тыя і не хочуць браць пад сваю абарону „каляровых“. Так, сагнаныя са сваіх спрадвечных зямель, абяздоленыя людзі паступова выміраюць у рэзервацыях або засценках, а то і ў псіхіятрычных лячэбніцах.

Здзекі, якім падвяргаюцца зняволеныя індзейцы, носяць самыя разнастайныя формы. У турме Рэйлі (штат Паўночная Караліна) іх сістэматычна збіваюць ні за што, дзеля забавы, садысты-наглядчыкі. У Ленсінгу турэмшчыкі наладжваюць своеасаблівы „стрыптыз“, прымушаючы дагала распранацца тых, хто ідзе на спатканне са зняволеным індзейцам. Выключэнняў не робіцца ні для каго. Калі ж хто-небудзь са зняволеных паспрабуе заступіцца за індзейца, яго падвяргаюць такім жа здзекам.

„Васемнаццаць з апошніх дваццаці трох гадоў я правёў у розных турмах і калоніях па ўсёй краіне і павінен сказаць, што не бачыў больш расісцкай установы чым цэнтрал Паўднёвай Дакоты, — піша Рэйманд Джэймс. — Я нарадзіўся і вырас на Поўдні і да таго часу, пакуль не трапіў у гэту турму, заўсёды меркаваў, што самыя расісцкія штаты — Паўднёвая і Паўночная Караліна, Джорджыя, Місісіпі, Алабама. Куды ім да Паўднёвай Дакоты! Казематы Суфолса — сапраўдная палітычная турма“. Р. Джэймс — белы, і праследуюць яго за тое, што ён „адважыўся“ дапамагчы індзейцам, якія пратэставалі супраць прыгнёту.

Парадокс заходняй „дэмакратыі“: каб беламу грамадзяніну ЗША вызваліцца ад расавых забабонаў, калі яны ў яго ёсць, яму патрэбна пабываць у турме з „каляровымі“. „Толькі тут, — піша са штата Фларыда зняволены нумар 049213 Паркер Робінсан, — я навучыўся паважаць „чырванаскурых“, цаніць іх жыццёвы ўклад і традыцыі“.

І яшчэ адно пісьмо. Напісана яно жыхаром горада Лонг-Біч у штаце Каліфорнія Фарэл Свеслоскі. „Дарагія браты і сёстры, — звяртаецца ён у рэдакцыю „Аквесасне ноўтс“, — чым растлумачыць, што карэннае насельніцтва нашага паўшар'я, якое тысячагоддзямі жыло ў міры і гармоніі са сваёй зямлёй, на працягу апошніх чатырох стагоддзяў падвяргаецца зверскаму, расісцкаму прыгнёту, які не спыняецца і па сённяшні дзень? Адкажыце мне: чым яны прагнявілі госпада бога?“

А. П.

Дзіцячыя дачы „Крыжоўка“ беларускіх чыгуначнікаў.

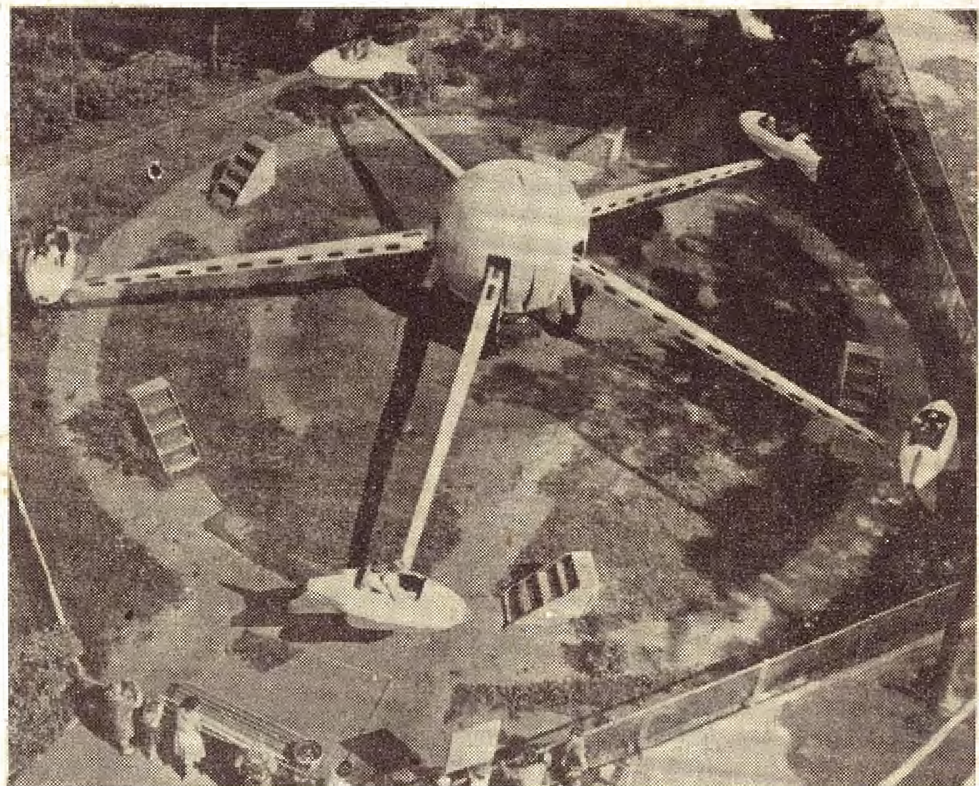
КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БЕЛАРУСІ

Летні адпачынак дзяцей

Кожны год звыш 330 тысяч піянераў рэспублікі выязджаюць ў загарадні піянерскія лагеры. Школьнікі старэйшага ўзросту праводзяць летнія канікулы на турысцкіх базах, у лагерах працы і адпачынку, у санаторыях. Як правіла, дзіцё адпачывае ў піянерскім лагеры на працягу 24 дзён. Пуцёўка каштуе каля 50 рублёў. Але бацькі ўносяць нямногім больш 7 рублёў. Розніцу даплачваюць прафсаюзныя арганізацыі.

З кожным годам павялічваецца колькасць піянерскіх лагераў у нашай рэспубліцы. Краіна Саветаў пастаянна клапоціцца аб сваім падрастаючым пакаленні, аб тым, каб яно расло здаровым, дужым, энергічным.

А. Кійранен
Фота **Э. Трыгубовіча**

„Ракетаплан“ у цэнтральным дзіцячым парку імя Горкага ў Мінску.

ХРОНІКА

■ Нядаўна ў пачатковых школах у Нарве, Крыўцы і Ласінцы адбыліся сустрэчы з журналістамі „Нівы“ Міхасём Хмялеўскім і Міхасём Шаховічам. Міхась Хмялеўскі расказаў аб дзейнасці ГП БГКТ і „Нівы“, а Міхась Шаховіч аб працы літаратурнага клуба БГКТ „Белавежа“, а затым чытаў свае вершы і фельетоны.

■ У канцы красавіка ў Гаркавічах, Слоі, Кнышэвічах і Піражках сустрэліся з жыхарамі гэтых вёсак член ГП БГКТ юрыст Вінцук Склубоўскі і журналісты „Нівы“ — Віктар Рудчык, Міхась Шаховіч і Янка Цялушэцкі. Расказалі яны прысутным аб формах працы БГКТ у годзе святкавання 60 гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і адказвалі на шматлікія пытанні ўдзельнікаў сходаў.

■ 29 красавіка ў памяшканні ГП БГКТ у Беластоку арганізаваны быў урачысты вечар з нагоды міжнароднага свята працоўных 1 Мая. Даклад прачытаў Міхась Хмялеўскі. У мастацкай частцы выступілі харавая група БГКТ „Каласкі“ і драматычны калектыў з п'есай Янкі Купалы „Прымакі“.

■ Нашыя літаратары Янка Чыквін і Мікалай Гайдук 4 мая правялі аўтарскую сустрэчу ў пачатковай школе № 3 у Бельску. У гэты ж дзень Янка Чыквін чытаў свае вершы ў беларускім ліцэі ў Бельску і ў вёсцы Стрыкі, а Мікалай Гайдук — у вёсцы Аўгустова ў школе і клубе.

■ 9 мая ў Мілейчыцах адбыўся народны фэстын з ускладаннем вянкоў на могілках савецкіх салдат. Суарганізатарам быў мясцовы гурток БГКТ. У мастацкай частцы выступіў харавы калектыў „Каласкі“. Даў ён канцэрт таксама ў вёсцы Сухавольцы.

■ 14 мая адбыліся сходы ў гуртках БГКТ у Орлі, Міклашах, Шчытах і Галадах, на якіх дзеячы БГКТ паінфармавалі нашых сяброў аб актуальных заданнях Беларускага таварыства, асабліва падкрэсліваючы святкаванне 60 гадавіны Вялікага Кастрычніка.

■ У Орлі на сходзе прысутнічаў старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік. Шмат увагі там было прысвечана народнаму фэстыну БГКТ у Малінніках, прысвечанаму 60-годдзю Кастрычніцкай рэвалюцыі. 5 асоб падпісала дэкларацыі БГКТ.

■ У Міклашах у сходзе гуртка прымаў удзел сакратар ГП БГКТ Янка Зенюк. Была абмеркавана магчымасць утварэння ў іх вёсцы мастацкага калектыву, выказана просьба гуртка адносна прыезду ў іх вёску харавога калектыву БГКТ і выбраны быў новы старшыня гуртка — Людміла Рута.

■ У Шчытах на сход гуртка прыбыў член ГП Мікалай Гайдук. Бэгэкатоўцы абмяркоўвалі далейшыя напрамкі дзейнасці гуртка. Выказалі жаданне, каб да іх прыехаў на аўтарскую сустрэчу літаратар з клуба „Белавежа“.

■ У Галадах сход адбыўся з удзелам працаўніка ГП Яўгеніі Палоцкай. У гэтай вёсцы члены гуртка будуць намагацца, каб як найбольш урачыста адзначыць 60 гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі і павялічыць колькасць членаў нашай арганізацыі.

(мх)

Sobota — 4.VI. 6.10 Tech. Rol. Powtórzenie wiadomości. 8.10 Pułapka na generała — jug. dramat sens. 9.45 Pr. dnia. 9.50 Radzimy rolnikom. Studio 2: 12.00 Piosenka na dobry początek. 12.25 Nie do wiary. 12.45 Tenis bez kortu. 12.55 Dziennik. 13.00 Święto Trybuny Robotniczej. 13.05 Mistrzostwa Polski kowali. 13.30 TV ZSRR przedstawia. 14.15 Zespół Kreis z NRD. 14.45 Rep. film. 15.10 Sari, Sari — film dok. 16.10 Dziecko na Alfie — odc. serialu „Kosmos 1999". 17.40 Potęga skoku — relacja z zawodów hippicznych. 18.00 Lekcja j. pol. 18.25 Novi Singers. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.40 Uprowadzenie — sens. film wł. 23.00 Sport. 23.10 Nakia — film ser. 0.00 Dziennik. 0.05 Powtórki na życzenie. 1.05 Dzień dobry dla dor.

Niedziela — 5.VI. 7.00 Tech. Rol. Powtórzenie wiadomości. 8.00 Nasze spotkania. 8.20 Now. w domu i zagr. 8.45 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.25 Antena. 10.50 Wielcy odkrywcy — film ser. 11.40 Dziennik. 12.00 Rolnicze rozmowy. 12.30 Niedziela z Mozartem. 13.20 Z kamerą wśród zwierz. 13.50 Bajkowy koncert życzeń. 14.35 Człowiek z rowerem. 14.45 Los. Dużego Lot. 15.00 Klub Sześciu Kont. 15.45 Mój program — przedst. K. Krukowski. 16.50 Tele-Echo. 17.50 Koncert z okazji święta Trybuny Robot. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Bajka dla dor. 20.40 Filmy z Marylin Monroe. „Rzeka bez powrotu". 22.15 Sport.

Poniedziałek — 6.VI. 12.35 RTV szk. śred. Hist. 13.45 Chem. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Tajemnicze lochy Opatowa. 17.00 Teleferie. 18.15 Janosik — ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. W. Szekspir „Zimowa opowieść". 22.25 Camerata. 23.00 Dziennik.

Wtorek — 7.VI. 6.30 RTV szk. śred. Hist. 7.00 Fiz. 13.45 Tech. Rol. Fiz. 14.30 Upr. rośl. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Mł. 17.10 Inicjatywy. 17.40 Kółko i krzyżyk. 17.55 Magazyn Motor. 18.15 W Starym Kinie. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Rodzina Straussów — film ang. 21.25 Arcydzieło z Tracji. 21.55 Świat i Polska. 22.30 Dziennik.

Środa — 8.VI. 6.30 Tech. Rol. Fiz. 7.00 Upr. rośl. 8.00 Historia pewnej przyjaźni — fab. film rum. 12.45 RTV szk. śred. Mat. 13.25 Fiz. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Magazyn literacki. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Los. Małego Lot. 12.45 Wielka gra. 18.25 Skarby siódmego kontynentu — film ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Drzwi w murze — polski dramat obycz. 22.10 Spotkanie z B. Nieman. 22.30 Drogi pokoju. 23.00 Dziennik. 23.15 Ekran i życie.

Czwartek — 9.VI. 6.30 RTV szk. śred. Mat. 7.00 Fiz. 8.45 Pr. dnia. 8.50 Radzimy rolnikom. 9.00 Bajkowy poranek. 9.55 Kit i spółka — przygodowy film NRD. 11.35 Piórkiem i węglem. 12.00 Wiosna w Wiedniu. 13.20 Klub sześciu kont. 14.05 Maria Kann „Baśń o zaklętym kaczorze" — widowisko. 15.20 Trybunał wyobraźni. Bitwa pod Grunwaldem. 16.15 Nie jedzcie stokrotek — film fab. USA. 18.00 Sport. 20.30 Teatr Sensacji. A. Zbych „Bardzo dużo pajacyków". 22.10 Pegaz. 22.55 Z cyklu „Róże Montreux" — Podróż do Ego.

Piątek — 10.VI. 9.00 Odwiedziny prezydenta — fab. film pol. 12.45 Tech. Rol. Upr. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Sport. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Powsinogi beskidzkie. 17.45 Minerzy podniebnych dróg — film ser. ZSRR. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Mój ojciec — duński dramat psych. 21.30 Poradnik zmotoryzowanego turysty. 21.40 Studio teatralne. M. Maeterlick „Pelleas i Melisanda". 22.55 Dziennik.

Piątek 3.VI — 9.15 Film fab. 17.15 Mistrz. Europy w boksie. 18.45 Śpiewa Smietannikow. 19.00 Nasza biografia. 20.30 Pr. rozryw. 21.25 Koszykówka. ZSRR—USA.

Sobota 4.VI — 12.40 Film fab. 14.55 Koncert. 16.00 W świecie zwierząt. 17.15. Mistrz. Europy w boksie. 18.10 Spektakl. 20.30 Panorama film. 22.00 Pr. estrad.

Niedziela 5.VI — 13.00 Film fab. 17.15 Klub film. 18.15 Piosenka — 77. 18.45 Film fab. 20.30 Mistrz. Europy w boksie.

Białowieża Dersu Uzała — radz. 7—8. Od siedmiu wzwyż — USA 9—10. Piosenka za koronę — czes. 11—12.

Bielsk Podlaski Znachor — pol. 7—12.

Czyże Brunet wieczorową porą — pol. Sandakan — jap. 8—12.

Dubicze Cerkiewne W środku lata — pol. Zbuntowani — buł. 8—12.

Michałowo Patt Garret i Billy Kid — USA 7—8. Dziewczyna i auto — węg 9—10. Znikąd do nikąd — pol. 11—12.

Mielnik Krótkie wakacje — wł. 8. Trędowata — pol. 11—12.

Milejczyce Tajemniczy blondyn w czarnym bucie — fr. 7—10. Piraci na Pacyfiku — rum. 8—12.

Narew Oni walczyli za ojczyznę — radz. Wieśniak na rowerze — buł. 8—12.

Narewka Motylem jestem — pol. Dwaj mężczyźni meldują powrót — czes. 8—12.

Nurzec Zuzanna i zaczarowany pierścień — NRD 7—8. Eliksir młodości — rum. 9—10. Trędowata — pol. 11—12.

Orla — Ten cudowny piasek partyzanckich dróg — jug. Dulscy — pol. 8—12.

B.Z.Graf. Zam. 1269 B-4

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 221

БЛІЗКАСЦЬ ДАЛЁКАГА

ТРЫЦЦАЦЬ ЧАЦВЕРТАЕ

Белавежа — зялёны наркотык,
Без цябе не магу, не умею.
Каляровыя сны — сонца дотык,
Як паляна — агромнасць надзеі.
І пайсці, і забыць, заблудзіцца,
Зразумець, што шчаслівы —
бяздомны;
Пакланіцца таемным крыніцам,
І мурашкам, казяўкам, і гномам.
Хай укорыцца дух перад богам,
Які лесам завецца трывожным;
Пазволь, лесе, знайсці мне дарогу
Да сумненняў і да бездарожжаў.
Толькі грэшнасць і святасць
ў абдымцы,
І чартоўскай анельскасці лёты.
Ткуцца вершы на кожнай галінцы,
Белавежа — зялёны наркотык.

ТРЫЦЦАЦЬ ПЯТАЕ

Хачу вясны,
Яшчэ адной вясны для ўсіх
З царом начных канцэртаў —
Салаўём.
Жыццё!
Ніколі ты не скажаш, што дасі:
Ці кінеш шчасце ў дом,
Ці спаліш дом.
Дык не кажы,
Але вядзі, вядзі удаль.
І не схаці нас
З радасці абкрасці;
Калі бяда,
Дык для усіх адна бяда,
А калі шчасце,
Дык мільёны шчасць.
Як можаш —
Замяні вялікіх у малых,
Багатым беднасць —
Бедным сродкі дай;
Бяссла́ўнасці на момант
Рысы дай хвалы,
Агнём хай станецца на міг
Вада.
Каб мы забылі,
Дзе тэатр і дзе жыццё,
Каб скарысталі з чарадзейных слоў
І з попелу стварылі новае быццё
З царом любві і згоды —
Салаўём.

ТРЫЦЦАЦЬ ШОСТАЕ

Араць, каб сеяць;
Сеяць, каб касіць;
Касіць, каб малаціць;
Малаціць, каб пячы;
Пячы, каб есці;
Есці каб жыць;
Жыць, каб памерці.
Як гэта геніяльна
І як недарэчна...

ТРЫЦЦАЦЬ СЁМАЕ

Няхай не гасне полымя надзеі,
Кастры распалім, косці кінем.
Вятры сумненні, як туман, развеюць
Удаль і ўшыр па ўсёй краіне.
Наш лёс ад нашых сэрц залежыць,
Не будзем мы прасіць у можных
хлеба;
Глядзі: вось сосны — бронзавыя вежы
Цалуюць шчыра вусны небу.
Не, не пагарда — толькі годнасць
У адносінах да прынцыпаў і ісцін.
Малы, пакрыўджаны, нам родны
Звер, чалавек і сумны лісцік.
Каб толькі разам злучыць рукі
І неба у далонях песціць,
Аддаць яму сардэчны стукат
І ўзяць з яго блакітнасць песні.

ТРЫЦЦАЦЬ ВОСЬМАЕ

Глядзі на лес — у ім браты і сёстры,
Сякеру кінь, застанься з песняй
толькі.
І ад сябе ўцякай, не ўцякай ад дрэва,
Давай другім ты цішыню і гоман.
На гэтым свеце ты за ўсіх ў адказе,
У табе жыве самоты мнагалюднасць
І сілы патрабуеш, моцы пераможнай,
Каб свет не знішчыць, толькі даць
падмогу.
Жыві і радуйся чужою прыгажосцю,
І акрыляйся ты чыімсьці шчасцем.
Няма тваёй брыдоты, гора гіне,
Калі смяюцца клёны і бярозы.

ТРЫЦЦАЦЬ ДЗЕВЯТАЕ

Ад палёў мы сябе не аддзелім,
Не пакінем ніколі дубровы.
Лес начлегі-лісцём нам пасцеле.
Закалыша лірычнаю мовай.
І мы станемся часткай пейзажу,
Цішынёй вераснёвай, чырвонай,
Стануць дрэвы, як верныя стражы
Над нашай шчаслівасцю соннай.
І згодна з сардэчнаю воляй
Жыццё каляровае ўладзім;
Не зрачэмся ніколі мы поля
І лесу ніколі не здрадзім.

Алесь Барскі

* * *

Ноч гойна спраўляла хаўтуры па сонцы,
сканаўшым на захадзе нашай планеты,
з крыві ачышчаючы цяг гарызонту,
месяц усплыў, быццам восень за летам,
ў карэце з сярэбраных зорак запрэжкай
і дрэвы стаялі — пагаслыя свечкі,
а ў вёсцы гармонік іграў зухавата
і ў бэзе салоўка пеў песню заўзята.
Дык, значыць, ў прыродзе канца не бывае...
У прыродзе ёсць толькі пачатак.

Міхась Шаховіч

* * *

Ёсць тое
І ў штодзённым першым маім слове
І ў далёкіх вуліцах.
Ёсць тое
І ў начных аўтобусах
І ў вясенніх даждждах.
Ёсць тое
І ва ўсходах і захадах сонца
І ў мокрай цішыні.
Ёсць тое
Ва ўсім
Гэта — дарога да цябе.
. . . .
Мая дарога да цябе
Простая.
Ісці проста — значыць часам
Выбраць самы доўгі шлях.
Перайсці, пераскочыць, абмінуць
Каменныя масты,
Палічыць календары,
Не знішчыць кветкі.
А яшчэ
Услухацца ў рэха,
У сэрцы глыбока схаваць
Дакладны адбітак часу прошла-цяперашняга
І злавіць язык хвіліны,
З якой вандруеш ты.
. . . .
І будзе пэўным толькі тое
Што дарога не скончыцца ніколі
Што я іду
іду
іду
А ты заўсёды будзеш толькі ў маіх сініх марах...

Н. Артымовіч

Вяртанні ў Крынкі

Я свечкі запаліў, у пакоі цішыня велікодная. Бачу Бацьку...

Крынкі халоднаногія! Іду ў даліну пачатку свайго, — готык дзяцінства на небакраі.

На вашых выганах бесклапотнасці і ў вішнях радасці рэха загуляла са мною ў хованкі. Чырванею, засаромлены сталасцю.

Крынкі вячэрнезвонныя! Кіра — пані харaством візантыйскім сваім не дазволіла мне штодзённасці. І, магчыма, супроць волі яе пайшоў я тады прэч з бязбожнай верай у Купалу.

Крынкі ціхалістыя! Вяртаюся пяцюдарогамі пыльнымі з пустыняў жыцця ў крыніцах вашых абмыцца. Знявечаны бізунамі смутку, не паказваюся...

Свечкі гаснуць без памяці.

Сакрат Яновіч

(СА ЗБОРНІКА „НЕСПАКОЙ", ЯКІ НЕЎЗАБАВЕ ВЫЙДЗЕ З ДРУКУ).

Веравызнанне

Як прыемна ісці па чужому гораду без спеху,
Спраў не маючы і ніякіх клункаў,
Паддаючыся салодка-дымнаму цячэнню вуліц,
Быццам човен пушчаны на віры скрыжаванняў
І пацвілыя затоны плошчаў абамлелых,
На зялёны шквал акварыумаў-паркаў,
У якіх жывуць паўсонныя русалкі-нянькі
І не спяць адважныя малакасосы.

Як прыемна ісці па чужому гораду без спеху,
Спраў не маючы і ніякіх клункаў,
Захапляючыся музыкай здаровай тэрміцеры,
Архітэктурай чэрствых незнаёмых твараў,
Вострaвамі непракіслай радасці дзіцячай,
Буйнасцю правакацый кшталтаў жаночых,
Колерам, духмянасцю іх высокіх позіркаў
І такім жа міла-мілым тлумачальным найгрышам.

Як прыемна ісці па чужому гораду без спеху,
Спраў не маючы і ніякіх клункаў,
Аглядаючы раздутыя вітрыны магазінаў,
Манекенаў, бы студэнтаў у час экзаменаў,
Пірамíды падхарошаных дамоў патрыцыяў,
Негалосых купалаў вымоўнае маўчанне
І музеі, у якіх здавён-даўна запісана,
Як было, што дзе ёсць і што напэўна будзе.

Як прыемна ісці па чужому гораду без спеху,
Спраў не маючы і ніякіх клункаў,
Пазнаючы распарадак лёсаў чалавечых,
Каляндар прыліваў і адліваў шчасця,
Графік болю нараджэння, болю скону..
Гэту кнігу недачытаную я не прачытаю.
Як прыемна ісці... Нават не стамляе думка,
Што не ведаю, дзе буду начаваць.

* * *

Дзе прападаюць рэчы вялікіх людзей:
Галошы Саванаролы,
Анучы Шэкспіра,
Вуздэчка каня Аляксандра Македонскага?

Дзе спачываюць косці
Першых уладальнікаў
Пікі,
Агню
І плуга?

Ці хто памятае
Першыя словы
Мікеланджэла,
Калумба,
Каперніка?

Ды ці змаглі б мы паўтарыць
З апошняй сустрэчы
Хоць два апошніх сказы
Нашых бацькоў?

* * *

Не пішы мне, не пішы, што жывеш у цішы.
Што сумуеш. Што нудзьга, як мыш, шуршыць.
І што шэры час па валасах бяжыць.
І што ноч — шаша самотная — перад табой ляжыць.

Мы ішлі к сабе, шчаслівыя, быццам жнеі да мяжы.

Ці ж ты не згадзілася ў цыганкі варажыць?
Як асот яна, як крапіва шапацела ў набрынялай цішыні:
„Вы харошы. Многа грошы. Але путы... Адзіноцтвам вы атруты,
Як парожнія збанкі — без агню і без душы.
Маладое пакаленне не ўмее ні ўміраць, ні жыць".

Ян Чыквін

ВІКТАР ШВЕД — ЧЛЕН ЛІТАБ'ЯДНАННЯ „БЕЛАВЕЖА" ПРЫНЯТЫ Ў САЮЗ ПОЛЬСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ. САРДЭЧНА ВІНШУЕМ!

Не ведаў, што ты дома

Выйшла мама раніцой на двор
Даглядзець жывёліну нямнога.
А тым часам сын яе, Рыгор,
З ложка ў сне скаціўся на падлогу.

Мама кажа: пасінячыў нос,
І не плакаў, мілы мой, вядома.
— Меў я, мама, вочы поўны слёз,
Ды не ведаў, што была ты дома.

Гарадскі асфальт

Змяняе вёска Мора
Аблічча на вачах.
Праклаў нядаўна горад
Асфальтавы тут шлях.

І гарадскі аўтобус
Імчыць штодзень сюды,
І возіць хлеборобаў
У свет, у гарады.

А помніцца, маторы
Вязлі адных вяльмож,
Ішоў люд бедны ў горад
Пяшком і басанож.

В. Швед

Пэрэпэліца

по стэрніэ на босяка
пэрэйшоўся ужэ міэсэць
— такі сэрнік жоўтюткі
— і руог золоты
— сэрце жоўтого золота
пуод мыдлём
збанок прыплюшчыў око
колося сапленят звёздамі
нэбом
нога за ногою
Сэлевэсь
і косою
махае махае

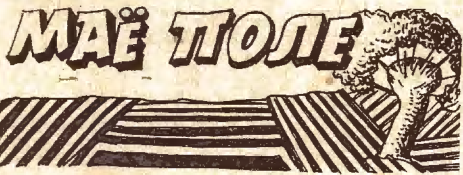
і запуталась Парасуля
в жоўтынькуом
порохнові звёзд

а тут шчэ
і музэліэ в комынці развезаті
і той от грому
і той от віэтру

ідучы
пэрэжоўвают над жолубом
поўным тішыны
мязгу зорванэі
аргіні на пэрэпэліцю.

З. Сачко

(Працяг са стар. 1)

Вунь там — за бульбянікам — кусок сенажаці выдзяляецца нейкім вялым колерам, не хапае яму гэтай сакавітай зялёнастасці, якая аж рэжа ў вочы ад рэшты буйнай травы. Там я не падсыпаў штучнага ўгнаення. Не то што не хацеў, а проста не дастаў. Аб'ездзіў усе суседнія ГС-ы і нідзе ні мяшка ані амонавай салітры, ані сярчану патасу ці сярчану амону, не гаворачы ўжо аб мочніку ці патройным суперфасфаце. Усюды як мятлой вымела. Адной толькі чырвонай солі бяры колькі хочаш.

У мяне, праўда, быў невялікі запас гэтых угнаенняў з мінулага года, аднак высыпаў я іх на азіміну, каб ратаваць яе ад красавіцкіх прымаразкаў. І таму не хапіла мне іх на ўсю сенажаць. А спадзяваўся, што ў гэтым годзе ўдасца мне сабраць тры пакосы сена. Першы — найбольш сакавіты — меў намер прызначыць на сухое сена, другі — высушыць на парашок, а з трэцяга зрабіць сілас, дадаўшы да травы іншай яшчэ зеляніны.

І таму так ганяўся па ўсёй ваколіцы за гэтымі навозамі. У Заблудаве паненка, якая выпісвае квіты, сказала мне, што ёсць у іх попел, значыць, суперфасфат 18-працэнтны. Я ад радасці аж падскочыў і, схапіўшы ў жменю паперкі, папёр у сопаўскую касу. Гэта больш за паўкіламетра ад складу з навозамі. Калі вярнуўся іх браць, магазінер найперш уручыў мне агромністае браўно з ручкамі. „А начорта мне гэты таўкач?" — пытаю я яго. „А як ты інакш хочаш браць гэты суперфасфат? — гаворыць ён, прыжмурыўшы вочы. — Можа дынаміту прывёз з сабой некалькі кілаграмаў? Калі не, дык бяры гэты таўкач і таўчы колькі табе трэба".

Я паглядзеў найперш на яго, а пасля на горбу шэрага попелу, які сапраўды ў нічым не быў да попелу падобны. Ляжаў грудамі, як вугаль. Найперш паспрабаваў я лапатай, бразнула, бы аб камень". Гавару табе, бяры ты гэты таўкач!" — узлаваўся магазінер. І сапраўды давялося таўчы. За паўгадзіны натоўк я ледзь два мяшкі, а так задыхаўся, што выйшаў на папяросу.

— Адкуль вы набралі такога дабра? — пытаю магазінера.

— З фабрыкі, недзе з Пазнанскага ваяводства. Звыш 65 тон такога нам прыперлі. Прыязджаў ад іх нейкі прадстаўнік і згадзіўся, каб прадаваць гэты суперфасфат танней на 30 працэнтаў.

— Ды яго з даплатай не варта браць, — гавару я магазінеру.

— То не бяры, ніхто цябе не прымушае.

І тады я ўзлаваўся першы раз. Не бяры! Бачыш ты яго! А зямля, а сенажаць, а жывёла — гэта ўсё не патрабуе?! То ж з усіх бакоў чуем: больш збожжа, больш мяса! Як? Гэтым пудовым таўкачом? Дайшоў я да пятага мяшка — і далей ужо сіл не хапіла. Плюнуўшы са злосці, шпурнуў я таўкач магазінеру пад ногі, а сам паімчаўся дамоў. Заязджаю я на панадворак і праз плот бачу, што на возе ў майго маладога суседа горба мяшкоў з мочнікам і салітрай, з патройным суперфасфатам.

— Адкуль узяў? — не вытрымаў я.

— Дзядзька з Амерыкі прыслаў, — шчырыць ён зубы.

— Не дуры галавы.

— То ж вы, дзядзька Максім, больш часу за мяне па гэтым свеце ходзіце і не ведаеце, што ў нас угнаенні прадаюць у ГС-е?

— Я ж з Заблудава толькі што вяртаюся.

— А навошта ездзілі так далёка? Хапіла б спыніцца вунь там за лесам, дзе хлопцы з СКР-у якраз сёння рассяваюць мінеральнае ўгнаенне... У іх поўны асартымент... І цэны шмат ніжэйшыя...

І тады ўжо мяне зусім панясло. Хацеў у міліцыю бегчы. Каня невед за што адлупцаваў. На сваю Палашку наскочыў. І так аж да нядзелі месца не мог знайсці, пакуль у поле не выбраўся, пакуль не ўбачыў, як усё цудоўна расце... І злосць бы рукой адняло. Бо ўсё змяняецца, і мяне не стане, а гэтае поле кожны год на весну радаваць будзе вочы людзей.

Максім Нурэцкі

(Працяг са стар. 1)

Дзень партыйнага чыну

13 га лесу, выкапалі 250 метраў прыдарожнага рову, упрыгожылі дарогі, засадзіўшы 300 дрэўцаў.

*

Усюды, дзе я паспеў пабываць у гэты дзень, людзі працавалі шчыра і салідна, з поўнай свядомасцю, што ўсё гэта робяць сабе.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Члены партыі з Юшкавага Груда. Першы справа — Уладзіслаў Каліноўскі, перадавы гаспадар.

Янка Свяржэўскі грузіць матэрыялы для пабудовы дарогі з „Імшара" ў Рабінаўку.

АБ ЛІТАРАТУРНАЙ БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

Хоць навукова-папулярная сесія на тэму **„Беласточчына ў мастацкай літаратуры"** адбылася 14 мая, г.зн. у самым пачатку традыцыйнага канікулярнага перапынку ў культурнай дзейнасці, усё ж яна поўнасцю заслугоўвае на імя найважнейшай падзеі ў жыцці літаратурнага асяроддзя Беласточчыны не толькі ў мінуўшым культурным сезоне, але і ў апошніх некалькіх гадах. На тое, што гэтаму мерапрыемству належыцца такі высокі ранг, склалася некалькі прычын.

У арганізацыі сесіі прынялі ўдзел аж чатыры ўстановы і арганізацыі: аддзел культуры і мастацтва Ваяводскага ўпраўлення, аддзяленне польскай філалогіі Беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта, Ваяводскі дом культуры і Беластоцкі літаратурны клуб Саюза польскіх пісьменнікаў. Ужо сам факт аб'яднання іх для патранату над сесіяй прадстаўляе сабой знамянальную і шматабяцаючую ў будучыні з'яву. Значыць, беластоцкія літаратары трывала ўпісаліся ў культурны пейзаж нашага рэгіёна. Гэта пацвярджаецца і ў дакладах, якія былі прадстаўлены на сесіі.

Ю. Палка ў выступленні на тэму „Літаратурнае асяроддзе на Беласточчыне ў 1944—1974 гадах", даючы кароткі агляд літаратурнай творчасці ў нашым рэгіёне, вельмі высока ацаніў беларускае літаратурнае аб'яднанне „Белавежа" за яго творчую і выдавецкую актыўнасць, звыш тысячы праведзеных аўтарскіх сустрэч і іншыя пачыны і падкрэсліў яго вядучую ролю ў літаратурным руху на Беласточчыне. **С. Яновіч** у дакладзе „Беласточчына ў творах беларускай савецкай літаратуры" звярнуў увагу прысутных на значнае зацікаўленне нашым рэгіёнам беларускімі пісьменнікамі, асабліва А. Карпюком. З даклада **В. Садоўскай** „Літаратурная крытыка аб беластоцкіх пісьменніках" не цяжка было зрабіць хоць і не захапляючы, але напэўна абяцаючы вывад, што беластоцкія пісьменнікі ўсё часцей трапляюць на вока цэнтральнай літаратурнай крытыкі ў Польшчы і творы іх атрымліваюць усё больш прыхільных ацэнак. **В. Смашч,** праводзячы ў сваім дакладзе „Беласточчына ў нарысе (на падставе апублікаваных у 1974—1977 гадах матэрыялаў у „Кантрастах")" агляд цікавейшых публікацый, заўважыў, што ў апошнія гады наш рэгіён і яго жыхары з'яўляюцца тэмай шматлікіх нарысаў і гэтым вельмі карысна вылучаецца сярод іншых частак нашай краіны. З цікавым і змястоўным дакладам „Літаратурнае аб'яднанне „Белавежа" выступіў наш рэдакцыйны калега **М. Шаховіч,** ён прадставіў асноўныя этапы развіцця „Белавежы" і ахарактарызаваў творчасць шэрагу яго аўтараў, падкрэсліваючы пры гэтым выдатную ролю „Нівы" ў фарміраванні і развіцці літаратурнай творчасці на беларускай мове на Беласточчыне. Вельмі цікавыя былі таксама манаграфічныя даклады аб творчасці паасобных аўтараў. **Я. Леанчук** характарызаваў літаратурныя здабыткі В. Казанэцкага, **Б. Навараньская** — С. Яновіча, **Я. Ключэўская** — А. Маславецкага, **В. Смашч** — Я. Леанчука.

Першая скрыпка на сесіі знаходзілася ў руках беластоцкіх універсітэцкіх паланістаў. Яны высокім літаратуразнаўчым узроўнем сваіх дакладаў захапілі слухачоў і паказалі, што сярод маладых навуковых працаўнікоў польскай філалогіі Беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта (дзе і праходзіла сесія) знаходзяцца шматабяцаючыя (калі не сказаць — таленавітыя) даследчыкі і крытыкі з шырокім кругаглядам і грунтоўнай падрыхтоўкай.

Хіба не памылюся, калі скажу, што ўпершыню ў сваёй гісторыі ў такім шырокім абсягу і з такой глыбінёй аналізу было падвергнута літаратуразнаўчаму даследаванню беластоцкае літаратурнае асяроддзе. Атрымала яно станоўчую ацэнку. І гэта зусім не з ласкі, а цалкам заслужана.

М. Гайдук

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА XXIV

Сацыяльна-псіхалагічныя творы. „Габрыелёвы прысады" гэта твор аб чалавеку і дрэвах. Апавяданне гэтае пачынаецца і канчаецца адаўтарска-рэфлексійнымі эцюдамі. Адносяцца яны да роздуму аб дрэвах, аб сабе, аб краіне. Аднак лірычная рэфлексійнасць гучыць толькі ва ўступе і эпілогу. Сярэдзіна твора напоўнена характарыстыкай чалавека, які даўно ўжо не жыве. Аднак чалавек гэты пакінуў па сабе трывалы след — дрэвы абапал дарогі. У факце пасадкі чалавекам дрэў ёсць нешта прыгожае, але няма нічога незвычайнага. У даным, аднак, выпадку можам гаварыць аб незвычайнасці. Справа ў тым, што Габрыель — чалавек, які садзіць дрэвы, адзначаецца спецыфічнымі рысамі характару.

„Быў грэшнік, баламут, п'яніца, картэўнік і гуляка. Яшчэ змалку атручваў жыццё сваёй ціхай добрай матцы і гарлліваму, наравістаму бацьку. Вучыўся і не давучыўся. Хацеў прадаць душу чорту, але чорт не прыйшоў браць яе, дык пакінуў верыць богу і ксяндзу. Загубіў харошую кузынку: з'ехала ў свет няведама куды і, кажуць, пайшла там у манашкі. Рабіў самагубства, але дактары ўратавалі яго. Жаніўшыся з дачкою прыезжага аднекуль з свету аднадворца-старавера, паспакайнеў і заняўся быў грамадскаю справаю: пасварыўся з начальствам, навёў страху на гандляроў, а сялян замуштраваў, ганяючы па розных „прысутцтвах", шукаючы ім праўды і кончыў тым, што пачаў страшэнна піць... ...Ён апух, без пары пастарэў, зрабіўся лысы. З жонкаю і дзецьмі — а і дзеці ж падрасталі — рэдка размаўляў па-людску ў цвярозасці, не даваў ім супакою прычэпкамі, калі дужа ўпіваўся. Пасля хлопцы-шахцёры на станцыі навучылі яго старога гуляць у карты, і зрабілася яго хатнім яшчэ большае пекла: голад і ўсякія нястаткі, а падчас каіты — мукі ад яго недатклівасці, раздражнёнасці і часта хваробы. Набліжалася старасць, і Габрыель троху-патроху зводзіўся дашчэнту".

Гэтая здзіўляючая лаканізмам, а пры тым і глыбінёй характарыстыка гаворыць аб чалавеку ўсё. Паказана ў ёй страшэнная карціна чалавечай апустошанасці, дрэнных прывычак, дрэнных схільнасцей, баламутнасці і безнадзейнасці. Здавалася б, што ад такога чалавека нельга чакаць чаго-колечы добрага, пазітыўнага, высакароднага. І тут якраз маем дачыненне з нечаканасцю. Пісьменнік гаворыць аб тым, што п'яніца, распуснік, карцёжнік, гультай Габрыель з энтузіязмам на працягу многіх гадоў садзіць пры дарозе бярозы. Мясцовыя, прыезжыя сяляне адносяцца да пасаджаных дрэў абсалютна абыякава, а нават непрыхільна. Ломяць дрэвы, бяздушна іх нішчаць. Аднак Габрыель — чалавек упарты і паслядоўны: безупынна садзіць новыя і новыя бярозы. І дрэвы перамагаюць бяздушных людзей, растуць усё вышэй і ўрэшце над дарогай сплятаюцца галінамі, ствараючы шацёр зялёнай пракладзі летам і паказваючы дарогу ў снежныя зімы. Пісьменнік называе бярозы „часткай вечнай думкі і хараства". Родзіцца пытанне, як такі брыдкі, безнадзейны чалавек Габрыель адзін супраць другіх стварыў зялёнае хараство і надзею для ўсіх.

Змест апавядання, сказанае і падказанае пісьменнікам інспіруюць многія вывады. Па-першае, мабыць, Гарэцкі меў на думцы той факт, што няма людзей абсалютна дрэнных і абсалютна добрых. У добрым могуць быць элементы зла і ў дрэнным элементы дабра. Постаць Габрыеля пацвярджае гэта. Па-другое, часта чалавек, ад якога людзі чакаюць толькі дрэннага, стварае высакароднае. Па-трэцяе, часта самотны чалавек, дзейнічаючы „на злосць" грамадзе, прыносіць ёй карысць. Па-чацвёртае, чалавек — гэта нечаканасць, можа ён быць намнога горшым і намнога лепшым, чым нам здаецца.

Сям'я

Кругом пяскі. Уздоўж крутой дарогі праз гэтыя пяскі расселася вёска Пясчанікі. На першы погляд (аказалася потым, што і на другі таксама) гэта вёска чыстая, маладая і гаспадарная. Менавіта гаспадарнасць і працавітасць людзей адмаладзіла вёску, бо ўсе дамы кругом і гаспадарскія будынкі новыя і прасторныя, а паселішчы чыстыя.

Я заехала да Аркадзя Грэся. Якія ж не падобныя цяпер гаспадаркі да колішніх! Цяпер у Аркадзія Грэся двор прасторны, насупраць уяздных варот вялікая клуня, па баках хлявы, штораз часцей званыя ў нас аборамі. Бо хлеў, калі скажаш, адразу стае перад вачыма той даўнейшы — стары, мокры, адкуль і ногі часта выцягваліся з гноем. А абора — гэта ўжо сучасны хлеў, дзе каровам ці свінням жывецца па-панску. Заўважаецца адна вельмі аптымістычная асаблівасць на нашых вёсках. Калі гаспадар перабудоўвае сваю гаспадарку, найперш будуе ўсё тое, што патрэбна жывёле, а на канец сабе хату. Гэтак, аднак, наогул робяць толькі **добрыя** гаспадары.

У Аркадзія і Ольгі Грэсяў і дом добры. З ваннай і кранамі, дзе трэба. Ваду з калодзежа на панадворку пампуе электрычная помпа. Гэта першы і адзіны пакуль што так абсталяваны дом у Пясчаніках.

Цікавая сям'я пясчаніцкіх Грэсяў. Вялікая. У адной хаце тры пакаленні.

Вера Грэсь (73 гады) нарадзіла некалі шасцёра дзяцей: пяць хлапцоў і дзяўчынку. Усе акрамя аднаго Аркадзя раз'ехаліся па гарадах. Не пасівелі, аднак, чорныя валасы Веры і зусім не пагаслі вялікія вочы. Па гэтых астанках згадаеш: красавіцай была вялікай! А нявестка Оля скажа: там партрэт мамы, калі была маладой. Цяпер пасля ўсяго пераҗытага, аперацый, усё яшчэ безупынна старая жанчына пры працы. Пры хаце, на гаспадарцы.

Другой асобай таго ж пакалення (84 гады), у сям'і з'яўляецца Міхась Грыка. Родам з вёскі Сушча — бацька Ольгі, адкуль і яна прыйшла замуж у Пясчанікі. Яшчэ так нядаўна, толькі пару месяцаў таму Міхась Грыка жыў у сваёй хаце, у сваёй вёсцы з сваёй жонкай Аннай. Яе давялося сустрэць пару гадоў таму ў беластоцкім шпіталі пасля вельмі цяжкага інфаркту (завалу). Тады выжыла і радасная выйшла на свет. Але ж, вядома, цяжка працаваць нельга, а як жа на вёсцы не будзеш працаваць? Наступнага інфаркту не перажыла. Муж, які пражыў тут у Сушчы з сваёй жонкай залатыя гады, цяпер, калі яе не стала, перасяліўся ў сям'ю дачкі і зяця. Калі ўспамінае і тое, што нядаўна было, і тое, як даўно арэльку гнаў у Тыкацін, грудзі яго пачынаюць скакаць, голас ламацца, а ў сініх вачах паяўляюцца дзве буйныя слязы. І нечакана аб'яўляе: „Лепш пайду каровам есці даваць..."

Галоўных гаспадароў (другое пакаленне сям'і) прадставіла ўжо я крыху ў пачатку. Гэта добрыя гаспадары ў вёсцы. Уражлівыя на патрэбы і беды іншых людзей у вёсцы. Сям'я гэта найбольш апякуецца старой Кацярынай, якой хоць бы хлеба часам трэба прывезці з Гарадка. У спальні на сцяне вісіць дыплом Аркадзя Грэся — „Узорнага рольніка".

А трэцяе пакаленне сям'і — тры малыя сыны: Генік, Юрка і Вальдэк. І цяжка што-небудзь больш яшчэ пра іх гаварыць. Будучыня перад імі. Якую сабе выпрацуюць, такой яна будзе. Усе яшчэ вучацца. І ўсе яшчэ ў сям'і, хоць найстарэйшы кожны дзень даязджае ў Беласток. Але вяртаецца і спіць у роднай хаце ў чыстай матчынай пасцелі. Бабуля перапмаецца, што ніводзін з трох не хоча застацца на гаспадарцы. Але погляды маладых могуць яшчэ змяніцца.

Вера Леўчук

Кажуць, што...

Гайнаўскія ГС-оўскія ўлады, якія апякуюцца і кіёскам пры мясцовай стаянцы ПКС-у, у сувязі з тым, што аматары піва раскідвалі капсулі ды займалі лавачкі, прызначаныя для пасажыраў, павесілі аб'яву, у якой паведамілі, што граніцу дазволу піцця піва перасоўваюць на пяцьдзесят метраў ад кіёска. Там, відаць, смяціць можна. Шкада толькі, што не паведамілі аб забароне яе пераходу ўсім п'яным, якія безупынна падыходзяць па падбаўленне „гаручага". (ша)

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ХРЫСЦІННАЯ

Ой, што ж то за шум учыніўсе?
Ой, комар то й на мусе ожэнівся,
Ой, комар то й на мусе ожэнівся!
Ой, узяв собіє жонку нэвлічку,
што й нэ ўміее шыті-прасті
чоловіечку,
што й нэ ўміее шыті-прасті
чоловіечку.
Што нэ ўміее шыті-прасті, ні робіті,
ні до мэнэ, комарыка, говорыті,
ні до мэнэ, комарыка, говорыті.
Полетев той комар в чысто поліе,
в чысто поліе, в зэлёнэ дуброво,
в чысто поліе, в зэлёнэ дуброво.
Ой, й сев той комар на дубочку,
звісів свое тонкі ногі на лісточку,
звісів свое тонкі ногі на лісточку.
Узялася шура-бура,
а вжэ того комарыка з дуба здула,
а вжэ того комарыка з дуба здула.
Ой, і што ж то ліежыт за покойнік?
Чы то пан генерал, чы полковнік?
Чы то пан генерал, чы полковнік?
Ой, упав той комар з высокосці —
поломав-покрутів рэбра і кості,
поломав-покрутів рэбра і кості.
То й ні пан генерал, ні полковнік —
старой мухі-трэпэтухі полюбовнік —
старой мухі-трэпэтухі полюбовнік.

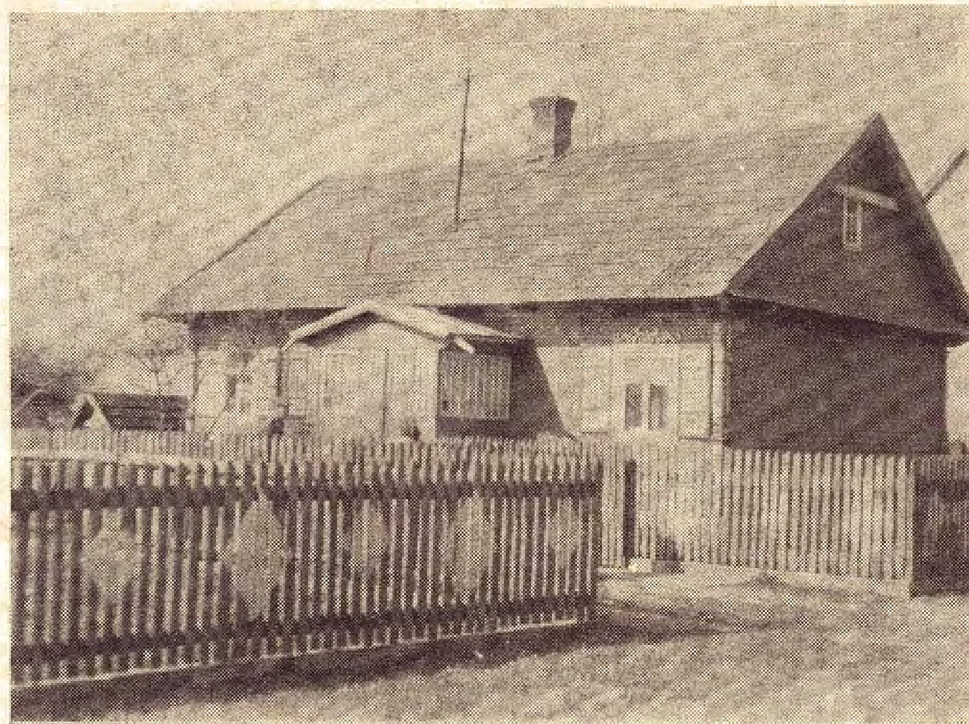
Ад Веры Міхалюк, год 56, вёска Курашава гм. Чыжы, запісаў 3 лютага 1977 г. Мікалай Гайдук, нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі Людмілы Панько.

Людзі добрай работы

Іван і Зіна Грыгарукі

Кажуць, чалавека пазнаюць па вопратцы, а гаспадара па панадворку. Калі на панадворку парадак, то і ў гаспадарцы ўсё толкам ідзе. А ў Івана Грыгарука, што ў гміне Нараў, парадак — аж вочы цешацца! На панадворку чыста, усё мае сваё месца. Сядзіба агароджана размаляваным плотам. Стаяць і любавацца толькі.

Івану Грыгаруку 58 год. На сваіх адзінаццаці гектарах застаўся ён толькі з жонкай Зінай і дзевяностапяцігадовай маці. Дзеці — сын і дзве дачкі, пайшлі па школах. Закончыўшы вучобу, не вярнуліся ўжо на вёску. Сын і старэйшая дачка абсталяваліся ў Гайнаўцы, малодшыя ў Беластоку. Заняты яны сваёй працай. Толькі час ад часу прыедуць бацькам дапамагчы. Гаспадарыць пачаў Іван Грыгарук зараз жа пасля вайны ў 1946 г., вярнуўшыся з арміі. Шэсць гадоў, апрача гаспадарання, быў ён кіраўніком невялічкай мясцовай цагельні. Як гаспадар пачаткова ён нічым не вылучаўся сярод іншых. Так, як і ўсе, араў, сеяў, збіраў плады сваёй працы. Змена ў гаспадаранні, якая паставіла яго ў рады найлепшых гаспадароў гміны, прыйшла пазней. У 1976 годзе, прыдбаўшы з дзяржаўнага фонду зямлі крыху лугоў, вырашыў заняцца жывёлагадоўляй, ды разнавіднай. Праўда, першыя яе парасткі паявіліся ўжо раней, але не выходзілі з рамак звычайнага гаспадарання. Але ад мінулага года пачаў займацца гэтым усур'ёз. На першым плане стаіць гадоўля буйнай рагатай жывёлы. Зараз мае іх 10 штук, 4 каровы — гэта дойныя, а 6 — гэта букаты, прызначаныя на продаж дзяржаве. І тут І. Грыгарук пайшоў дзвюма дарогамі. Закантрактаваў малако і дастаўляе яго на мясцовую скупку кожны дзень звыш сарака літраў малака. Апрача дойных кароў гадуе шэсць букатаў, якія пасля дзевятнаццацімесячнай гадоўлі прадае дзяржаве на мяса. І так, у гэтым годзе плануе здаць пяць штук. Аднаго здаў ужо ў лютым бягучага года, два закантрактаваў на май і два на восень. Як ужо ўспаміналася, І. Грыгарук заняўся разнавіднай гадоўляй. Гадуе ён таксама свіней, якіх трымае 14 штук. Гадуюць таксама восем авечак і маюць звыш сямідзесяці курэй. Адкуль жа корм для такой колькасці? Грыгарукі стараюцца мець як найбольш свайго. Сеюць моркву, садзяць буракі і бручку, што дае ім пяць тон чыстага корму. Апрача гэтага, садзяць вялікую колькасць бульбы, якой збіраюць звыш семнаццаці тон, з чаго сем тон у мінулым годзе даставілі дзяржаве. Частку корму дакупляюць ад дзяржавы, але гэта колькасць невялікая. Свае адзінаццаць гектараў апрацоўваюць яны ўласнымі машынамі, якіх маюць поўны камплект. Апрача гэтага, Грыгарукі маюць дапаможныя машыны: крайзэгу, млынок, трапачку да ільну, якая служыла ўсім жыхарам вёскі, але калі паменшылася колькасць сеючых, асталася стаяць мёртвай.

Хата Івана Грыгарука. *Фота М. Хмялеўскага.*

— Мая мара, — гаворыць на развітанне Іван Грыгарук, — гэта не толькі ўтрыманне гаспадаркі ў такім стане, як ёсць, але каб не затрымалася яна на месцы.

А мы жадаем яму поспехаў.

М. Шаховіч

Кузня юных матэматыкаў

(Працяг са стар. 1)

насценнай газетцы гэтай арганізацыі. Але не толькі гэта! У бягучым годзе ў матэматычным турніры ў гміне першае месца заняў Юрка Навіцкі, а другое — Вася Ляшэвіч, абодва яны — вучні восьмага класа аўтустоўскай школы. Больш таго: Юрка Навіцкі заняў першае месца на ваяводскім матэматычным турніры і ў сучасны момант з'яўляецца найлепшым матэматыкам сярод вучняў восьмых класаў усяе Беласточчыны! І таму трэба звярнуць увагу не адно на выключныя матэматычныя здольнасці тутэйшых дзяцей, але і на працу настаўніка па гэтаму прадмету.

— Незвычайных таямнічых рэцэптаў на вырошчванне матэматыкаў я не маю, — заўважае дырэктар школы і настаўніца матэматыкі ў адной асобе Вера Кардзюкевіч. — Папросту я вельмі старанна і падрабязна рэалізую праграму навучання гэтага прадмета, пашыраю і паглыбляю праграмны матэрыял, вучу матэматыцы індывідуалізаваным метадам, г. зн. стаўлю перад вучнямі заданні згодна з іх здольнасцямі. Прымяняю розныя метадычныя прыёмы, каб узбудзіць у вучняў зацікаўленне матэматыкай, а потым няспынна пашыраю яго і паглыбляю. З тымі, хто мае выразныя матэматычныя здольнасці, рашаю багата задач са спецыяльных выданняў, г.зн. прадназначаных для ўдзельнікаў матэматычных гурткоў, конкурсаў, турніраў, алімпіядаў. Кантрольныя работы даю ім спецыяльныя. Зрэшты, я сама надта люблю матэматыку. Вельмі многа вынесла з заняткаў др-а Э. Зыха ў Настаўніцкай студыі ў Беластоку, а потым з Люблінскага універсітэта. І гэта таксама мае ўплыў на тое, што больш вымагаю ад самой сябе як настаўніцы і больш ведаў і ўменняў перадаю сваім вучням. Проста ім перадаецца маё матэматычнае мышленне. Многа залежыць і ад вучняў: яны мусяць па-сапраўднаму цікавіцца матэматыкай. Напрыклад, Юрка Навіцкі сам знаходзіць розныя зборнікі задач, рашае іх, часта звяртаецца да мяне за парадай. Важная роля выпадае ў гэтай справе і бацькам. Праграма навучання матэматыкі ў цяперашняй школе карэнным чынам адрозніваецца ад тае, што была дзесяць, дваццаць ці трыццаць год таму назад. І вельмі важна, каб бацькі, наглядаючы за падрыхтоўкай сваімі дзецьмі хатніх заданняў па матэматыцы, добра арыентаваліся ў асаблівасцях цяперашняга навучання гэтага прадмета. Іменна таму ў нашай школе мы вялі для бацькоў спецыяльны курс на тэму: „Галоўныя пытанні навучання матэматыкі ў пачатковых класах". Курс ахвотна наведвалі ўсе бацькі, з зацікаўленнем слухалі гутаркі, задавалі сотні пытанняў. І гэта, мусіць, таксама карысна ўздзейнічала на нашых вучняў.

М. Гайдук

М. ШАХОВІЧ

З народных гаворак

жарабік — прылада, у выглядзе невялічкага, адным канцом танчэйшага кійка, служачая для звязвання снапоў. Як будзеце, тату, вязаць снапы — жарабіком чы рукамі?

паніэб'е — скляпенне ў сярэдзіне хлебнай печы. Ні скачы па пачыэ, а то паніэб'е абваліш!

полюс — частка калаўрота, у выглядзе невялікай дошачкі, да якой прывязвалі кудзелю. Вазьмі кудзелю нову да полюса прывяжы, а то вся выпралась.

рашка — драўляная пасудзіна, у якой рыхтавалі свінням ежу. Біжы, Ваня, паршука ад рашкі аджэнь, а то вываліць!

рузвэрок — манеж. О, у нас рузвэрок таксамо ест!

цыганка — частка калаўрота, якая пераносіць сілу нагі на кола. Прычапі мацней цыганку, бо бач як расхадзілася.

(Ляўкова Новае, гміна Нараўка).

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Bractwo Kurkowe

Заказвала Аля Васілюк з Курашава.

Дарагое Сэрцайка! Два гады назад я выйшла замуж. Пажаніліся мы з вялікага кахання і жылі шчасліва на новай кватэры. Абое працавалі і, вярнуўшыся з работы разам, спраўляліся з хатнімі абавязкамі. Але нарадзілася дзіця, я пабаялася, што будзе цяжка мне з малышом, дык забрала з вёскі маму. Хаця яна і там патрэбная, але прыехала да нас. Мама вельмі працавітая, ні хвіліны не ўседзіць бясчынна, дык не толькі дзіця даглядала, але выручала нас амаль ва ўсіх справах. І муж мой, які так мне калісьці памагаў у дамашняй рабоце, зусім адвык ад якой-колечы работы. Яму ўжо нават і смецця вынесці не хочацца. Ды і ўвогуле нейкі іншы зрабіўся. Калісьці вясёлы, задаволены — стаў маўклівы, нахмураны. Кажа: не гаспадар я цяпер у хаце. Праўда, цяпер у нас усе справы вырашае мама. Яна і дома ўсім кіравала. Яна вельмі ашчадная, і ўсё, што мы купім, ёй здаецца лішнім, непатрэбным. Хацела б, каб усё рабілася пад яе дыктоўку. Мужа гэта нервуе, а маме нічога сказаць нельга, яна зараз абразіцца. І ўжо задумала вярнуцца назад на вёску. Я гавару, каб асталася, баюся, што будзе цяжка. А муж, відаць, хацеў бы, каб мы адны жылі. А як ты, Сэрцайка, параіш?

Зіна з Бельска

Зіна! Найлепш, калі маладыя жывуць асобна. Ты ж і сама ў гэтым пераканалася. Маладыя хочуць самі быць гаспадарамі, а вось бацькі, а пераважна маці не могуць зразумець таго, што дзеці ўжо дарослыя, і накідаюць ім сваю волю. І даводзіць гэта да канфліктаў. Не бойся клопатаў і не трымай на сілу маці. Ёй будзе лепш дома, а вам у сябе. Кожны сабе гаспадаром будзе. Тады і муж прыпомніць аб сваіх абавязках, бо спадзявацца не будзе на каго.

Сэрцайка

Сніцца мне прамая, роўная дарога. Раптам бачу балота, у якім смажацца скваркі. Улезла я ў гэта балота і выцягнула чырвоную скварку. Што б мог абазначаць гэты сон?

Ірка

Снілася мне, што я прычосвалася. Што ты на гэта, Астрон?

Бася

Учора ўва сне ўкусілі мяне дзве змяі. Вельмі баюся.

Люся

Снілася міліцыя. Што гэта?

Р. Л.

Што такое, калі сняцца сярэбраныя манеты?

Чытачка з Бельска

Ірка! На тваёй роўнай дарозе, як кажуць, уступіш у нейкае балота. Можа чакае цябе нават нейкая хвароба. Чырвоная сквaрка, аднак, дазваляе меркаваць, што выйдзеш з усяго гэтага без шванку.

Бася! Чакае цябе нейкі сямейны пераварот, новае жыццё. Будзе яно добрае ці дрэннае, убачыш; зменіцца яно, аднак радыкальна.

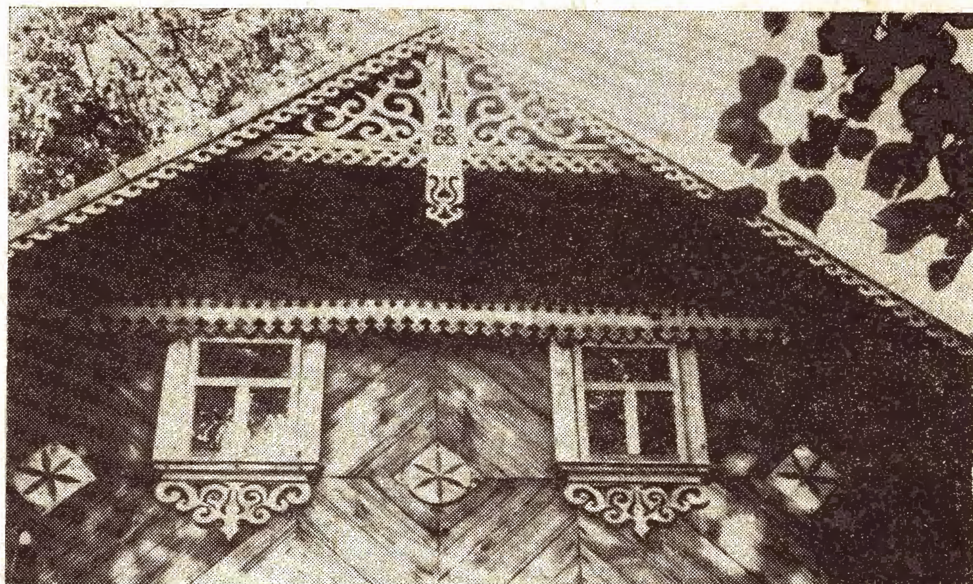
Люся! Ёсць у вас нейкія два лютыя ворагі, якіх варта расшыфраваць і асцерагацца. Укус змяі заўсёды прадвяшчае нейкую няшчырасць.

Р. Л.! Чакае вас нейкая крыўда, непрыемнасць. Так прадвяшчае сустрэча з міліцыянтам.

Чытачка з Бельска! Будуць у вас нейкія клопаты, але ўсе дарэмныя. Займіцеся справамі больш сур'ёзнымі і не разменьвайце сваёй энергіі, як кажуць, „на дробныя".

Астрон

Дом Лукаша Сапежкі, в. Пуціска. *Фота Васіля Дамброўскага.*

Здароўе вясною

Вясна, нягледзячы на сваю прыгажосць, крыху чалавека стамляе. Узнік нават медыцынскі тэрмін: веснавая стомленасць. Вядома, як гэта выглядае: у вушах шуміць, нешта стукае ў сэрцы, у галаве круціцца, не хапае сілы, нервы не вытрымліваюць. Вельмі дрэнна адчуваюць сябе вясною асабліва так званыя „метэарапаты", а перш за ўсё людзі, якія дрэнна сябе адчуваюць падчас ветру. Частая змена пагоды вясною і няроўнае атмасфернае даўленне спрыяюць часта паўставанню ў іх псіхічных хвароб. Вельмі мучацца людзі, хворыя на сэрца, астму, рэўматызм.

Дык як жа жыць, каб вясна нам заўсёды спрыяла?

Перш за ўсё есці як мага больш вітамінаў, а таксама малака, кефіру і белага сыра, піць менш кавы, пазбягаць алкаголю, папяросаў. Што датычыцца вітамінаў, дык зялёных рэчаў на веснавым рынку не бракуе, і трэба іх выкарыстоўваць як мага часцей: пры снеданні, абедзе і вячэры.

Трэба шанаваць тэрмометр яшчэ больш, як каляндар: апранацца не занадта цёпла і не занадта лёгка, адным словам, не паводле даты, а паводле градусаў. Не будзем тады перагравацца і праступджвацца.

Старацца не праседжваць у дымных памяшканнях, дзе шмат курацць, а лепш пашпацыраваць на веснавым сонцы. Крыху руху і свежага паветра прыгадзяцца кожнаму!

Некаторыя практыкуюць веснавыя водпускі. Такі водпуск, аднак, некаторых больш стамляе, як памагае. Справа ў тым, што кліматычныя змены ў гэты перыяд года бываюць вельмі моцным ударам і не кожны іх лёгка пераносе. Ну, і яшчэ праблема багажу; выязджаючы ў водпуск вясною, трэба было б у нас узяць з сабой вопратку практычна на ўсе чатыры пары года: на гарачыню, на мароз, на снег і дождж.

Вясною варта наведаць доктара. Можа гэта якраз не віна вясны, а напрыклад, зоба (тарчыцы), або агульнай нервіцы. Хваробы вельмі часта праяўляюцца якраз вясною.

А наогул трэба імкнуцца да таго, каб узбуджаць у сабе добры настрой, або нават беспадстаўную радасць. Не варта думаць увесь час аб тым, што „не паспеем", што „не варта", што „не аплоціцца". Варта спрабаваць цешыцца амаль з нічога: маладымі лісткамі, кветкамі, прылятаючымі птушкамі, проста прыродай, якая без засцярог ажывае вясною.

Эскулап

А пакуль ішло будаўніцтва сховішчаў, іншыя каманды прыбіралі трупы. На складах пад кіраўніцтвам інтэнданта Жалтоўскага ўлічваліся ўсе прадукты. Адправіліся на вылазку каманды ваданосаў. Некалькі камандзіраў інжынерных войск хадзілі па падзямеллях, складаючы іх план. Іх упэўнена вадзілі па гэтаму лабірынту двое — мужчына ў цывільным адзенні і хлопчык-падлетак.

Гэта былі жыхар Керчы Мікалай Сямёнавіч Данчанка і яго чатырнаццацігадовы сын Коля. Мясцовы ўраджэнец, Мікалай Сямёнавіч да таго ж нейкі час працаваў у каменяломнях і выдатна ведаў размяшчэнне падзямелляў. А калі ў 1941 годзе ў Керч прыйшлі немцы, ён і Коля разам з партызанамі пайшлі ў каменяломні і правялі там некалькі тыдняў да таго часу, пакуль у снежні сюды не вярнуліся нашы войскі. Калі ж давялося ісці другі раз, Данчанка не вагаўся. На гэты раз ён прывёў туды, у каменяломні, не толькі Колю, але і сваю жонку з маленькай дачкой. Але напярэдадні, у час газавай атакі, жонка Данчанкі і яго дачка разам з іншымі жанчынамі і дзецьмі выйшлі наверх і былі захоплены ў палон, а Мікалай Сямёнавіч і Коля вырашылі да канца застацца з абаронцамі каменяломняў. Яны тут былі вельмі патрэбнымі людзьмі — першы час служылі праваднікамі па гэтых падзямеллях, потым дапамаглі скласці план каменяломняў, і ведаючы выдатна наваколле, былі добрымі дарадчыкамі, калі планаваліся начныя вылазкі гарнізона. Так і загінулі яны потым бясследна ў падзямеллях разам з большасцю іх абаронцаў.

Настала раніца, і зноў запрацавалі нагнятальныя машыны немцаў. Зноў заклубіўся ў падзямеллях удушлівы едкі дым, і гарнізон па камандзе размясціўся ў сваіх новых газасховішчах. Людзі з хваляваннем чакалі гэтага выпрабавання — ці будуць сховішчы дастаткова надзейнымі, ці не пранікне туды ядавіты дым?

Дым, праўда, знаходзіў шчыліны і прасочваўся ўнутр, але ўсё ж яго было нямнога. Людзі кашлялі, але сяк-так маглі дыхаць. Загінулі толькі тыя, у каго былі слабыя лёгкія. І хутка гарнізон прыстасаваўся да гэтых штодзённых газадымавых атак праціўніка.

А праціўнік паўтараў гэтыя газавыя атакі з нямецкай метадычнасцю з дня ў дзень на працягу паўтара месяца. І кожны дзень немцы дзейнічалі строга па раскладу. У адзін і той жа ранішні час пускаліся ў ход нагнятальныя машыны, і каменяломні запаўняліся дымам, канцэнтрацыя якога ўсё павышалася. Апоўдні немцы рабілі перапынак на некалькі гадзін — абедалі і адпачывалі. За гэтыя гадзіны дым знікаў, і зноў можна было хадзіць па падзямеллях. А потым пачынаўся „вячэрні сеанс", які працягваўся амаль да захаду сонца. І толькі ноччу гарнізон атрымліваў працяглую перадышку.

На першым часе было нямала выпадкаў, калі ў момант гэтых газавых атак гінулі людзі, нечакана захопленыя далёка ад сховішчаў без процівагазаў. Блукаючы ў клубах густога дыму, яны страчвалі правільны напрамак і гінулі, не паспяваючы дабрацца да бліжэйшага газасховішча. Тады на дапамогу прыйшлі сувязісты.

У каменяломнях знаходзіліся вялікія склады маёмасці сувязі і інжынернага абсталявання. Тут захоўвалася вялікая колькасць тэлефоннага кабелю — можа, дзесяткі або нават сотні кіламетраў. Гэты кабель працягнулі па ўсіх тунелях і калідорах, і цяпер, калі чалавека раптоўна заставала газавая атака, ён мог, трымаючыся за нітку провада, хутка дабрацца да бліжэйшага газасховішча.

Гэты тэлефонны кабель саслужыў і іншую важную службу абаронцам каменяломняў: ён дапамог вырашыць праблему асвятлення падзямелляў.

Спачатку ў каменяломнях быў сякі-такі запас бензіну, працаваў рухавічок, і частка тунеляў асвятлялася нават, электрычным святлом. Потым запас скончыўся, рухавічок спыніўся, і электрычнасць пагасла. Была яшчэ невялікая колькасць газы і саляркі, і гэта гаручае пачалі выкарыстоўваць для асвятлення, майструючы самаробныя газнічкі. Потым скончылася і гэта. Застаўся толькі адзін старадаўні спосаб асвятлення — лучына. На лучыны ішлі цяпер дошкі і скрыні, якія захоўваліся на складах.

І раптам хтосьці выявіў, што калі ізаляцыю тэлефоннага кабелю запаліць, то яна гарыць няяркім, дымным полымем, якога, урэшце, было зусім дастаткова для таго, каб асвятліць сабе шлях па падземных калідорах. Сувязісты адразу ж нарэзалі кабель кавалкамі, і з гэтага часу кожны з абаронцаў хадзіў па падзямеллях, трымаючы ў руках такі цьмяны факел. Эканоміць тут не прыходзілася — кабелю на складах хапіла б нават на цэлы год падзямельнай абароны. Адзінай нязручнасцю было тое, што гэтыя факелы давалі вельмі многа дыму, і твары людзей цяпер заўсёды былі пакрыты слоем сажы. Але з гэтым ужо даводзілася мірыцца.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Няма лепш, як быць студэнтам!

Ужо канчаецца адзін перыяд нашага жыцця ў Варшаве — ў інтэрнаце на Смычковай. Гэтыя месяцы прайшлі незаўважальна. Прайшлі першыя добрыя ўражанні і тыя дні, калі мы прызвычайваліся да новага жыцця. Жыццё далёка ад дому не аказалася такім страшным. Можа таму, што атмасфера ў акадэміку, як і ва універсітэце, прыемная. Хаця часта работы мнагавата, а часу свабоднага мала, мы не скардзімся. Заўсёды знаходзім вольныя хвіліны, якія развесяляць нашы дні.

У інтэрнаце многа знаёмых яшчэ з ліцэя. Усе студэнты — гэта самыя лепшыя нашы сябры. Гэты кароткі час тут даказаў нам, што няма лепш, як быць студэнтам! Мы цешымся, што нашы мары споўніліся і мы можам быць студэнтамі.

У нас гарачая просьба да сяброў з апошніх класаў ліцэяў: аддайце ўсё дзеля спаўнення вашых мараў. І не пужайцеся беларускай філалогіі! Гераічна прыступайце да экзаменаў, а дзверы ў новы свет ведаў адкрыюцца самі. На падтрымку скажам вам яшчэ і тое, што няма лепшай, дружнейшай сям'і, як наша вясёлая студэнцкая сямейка на Смычковай.

Ірэна В.

Дні Супраслі

Таварыства прыяцеляў Супраслі ўзнікла ў 1966 годзе. Стварыў яго Юзэф Вайтулеўскі. Цяпер таварыства налічвае больш ста членаў. Належаць да яго акрамя мясцовых, таксама прыяцелі з Беластока, Лодзі, Вроцлава, Варшавы.

Таварыства можа пахваліцца дасягненнямі. Вось некаторыя. Члены таварыства апрацавалі фальдэр „Супрасль", які можна купіць у кіёсках „Руху". У апошні час па ініцыятыве Таварыства прыяцеляў Супраслі і гмінна-мейскага камітэта Фронту адзінства народу ўпершыню нарадзілася ініцыятыва святкавання Дзён Супраслі, якія адбываюцца ад 29 мая да 5 чэрвеня. У час дзён мястэчка паказвае ўсе свае творчыя, культурныя і спартыўныя дасягненні. Дні будуць таксама служыць далейшай мабілізацыі супраслян да грамадскай працы.

На чале ганаровага камітэта Дзён Супраслі стаіць І сакратар мейска-гміннага камітэта ПАРП у Супраслі Юзэф Яроцкі. На пачатку ўрачыста адкрыты помнік прафесару Вітальду Славінскаму, які займаўся доследамі прыроды на тэрыторыі гміны Супрасль. Гарадок гэты прафесар пакахаў. І паводле яго жадання яго цела было пахавана ў Супраслі.

Помнік прафесару Славінскаму стаіць ля старой пошты, дзе ў час сваіх доследаў прафесар жыў. Гэты помнік — разьба ў дрэве 3,5-метровай вышыні запраектаваў і выканаў грамадскім чынам вучань V класа мастацкага ліцэя ў Супраслі — Здзіслаў Парчынскі пад наглядам дырэктара ліцэя мгр Вайцеха Залэнскага.

Адбудзецца таксама адкрыты сход усіх членаў і сімпатыкаў таварыства. Будзе 14 выставак з розных галін жыцця і творчасці жыхароў гміны. Будуць выступаць мастацкія і спартыўныя калектывы. Дзень 4 чэрвеня — гэта дзень моладзі. Усе жыхары Супраслі жывуць сваім святам.

(гай)

Бракаробы

У мінулым годзе былі перабудаваны і адноўлены могілкі ў Бельску, дзе пахаваны савецкія салдаты. Могілкі пасля перабудовы выглядалі вельмі прыгожа. Кожная магіла была прыбрана і ў новай бетоннай агароджы. На могілках пастаўлены пастументы з прозвішчамі загінуўшых. Прыгожа была выканана ўся агароджа могілкаў.

Не прайшло аднак і паўгода, а ўжо могілкі выглядаюць, як пасля землетрасення. Бетонныя агароджы палопаліся і рассыпаліся, дзе-недзе толькі ляжаць кучы пяску і кавалкі бетону. Цэлай засталася толькі агароджа з металу, а там дзе быў бетон — руіны.

Якія бракаробы гэта рабілі? Яны ж узялі за работу вялікія грошы і павінны былі зрабіць гэта сумленна. І што на гэта гарадскія ўлады?

P.S. Нядаўна пачаліся рамонты на могілках. Ці зноў з эфектам на паўгода? А піраміды ж у Егіпце стаяць ужо чатыры тысячы год. І тады не ведалі людзі цэменту. А каб і ведалі, не ўкралі б яго, як было ў апісанай справе ў Бельску.

(лор)

На партыйным чыне

Партыйны чын Дубіцкай гміны адбываўся на дарозе Дубічы Царкоўныя — Вітава. Зранку ўсе таварышы з вёсак, якія належаць да гміны, масава з'явіліся на месца работы. З бліжэйшых вёсак, як Тафілаўцы, Рутка, Істок, Грабавец, Чэхі Арлянскія людзі прыязджалі сваімі веласіпедамі; з далейшых вёсак — трактарамі мясцовага сельгасгуртка. Капалі равы і раўнялі дарогу. На гэтай дарозе плануецца ў бягучым годзе пралажыць асфальт.

Таксама ўсе школы ў гміне — вучні са сваімі настаўнікамі — удзельнічалі ў чыне. Многа было беспартыйных, многа моладзі. Работай кіраваў Іван Майстровіч.

Словы прызнання належацца арганізатарам чыну: Васілю Сегеню — гміннаму сакратару партыі, Мікалаю Чыквіну — начальніку гміны і Васілю Ляшкевічу — сакратару гміны. У час дубіцкага чыну было зроблена каля 1100 метраў дарогі і раваў, прыблізнай вартасцю 64 000 зл.

М. Панфілюк

Пра школу ў Луцэ

Пачатковая школа ў Луцэ невялікая, затое прыгожая. Вучыцца тут каля 90 дзяцей. Працуе пяць настаўнікаў, а дырэктарам з'яўляецца Ян Ціванюк. Усе любяць сваю школу.

Дзеці ў школе не толькі вучацца, але і ўдзельнічаюць у розных гуртках зацікаўлення. Развівае сваю дзейнасць вучнёўская спулдзельня, у якой можна купіць розныя патрэбныя школьнікам рэчы, а таксама цукеркі і іншыя ласункі. Прадаўшчыкі змяняюцца кожны месяц. Такая праца вельмі прыдаецца, асабліва тым, хто хоча паступіць у гандлёвыя школы.

А хачу дадаць, што вучні з лучанскай школы ахвотна ідуць вучыцца далей. У мінулым годзе ўсе закончыўшыя восьмы клас, пайшлі далей — хто ў прафесіянальныя школы, хто ў тэхнікумы, а хто ў агульнаадукацыйныя ліцэі.

Кара-кум

Клопаты і магчымасці гміны

У гміне Нараўка вельмі мала машын у індывідуальных гаспадароў. Ёсць 429 конных касілак, 8 трактарных, 5 снопавязалак, 29 трактараў і 1 камбайн „Вістуля". Шмат людзей ў нас маюць малыя гаспадаркі, яны больш чакаюць дапамогі СКР. Машыны СКР аднак не ўсюды могуць дайсці.

Пабудова воднага басейна ў Семяноўцы навядзе парадак у справах вады. Дагэтуль дрэнаж і меліярацыя прайшлі на 1002 гектарах. Многа зямлі трэба выкарчаваць і сабраць з яе каменне. Першыя крокі зроблены. 58 га зямлі рэкультывавана ў Масеве-І. У далейшым загаспадарацца лугі і сенажаці. У бліжэйшы час спалучэнне ўгоддзяў адбудзецца ў Тарнопалі, Лясной і Міклашэве. Добрыя палі пойдуць у СКР, а горшыя возьме надлясніцтва і пасадзіць тут лес. Лугі будуць аддадзены гаспадарам, якія пачынаюць спецыялізацыю.

Як гаворыць начальнік гміны Ю. Навіцкі, планы гміны будуць выкананы ў ста працэнтах — для дабра гміны і дзяржавы.

А. З.

Школьныя конкурсы

Набліжаецца канец навучальнага года. Школы падсумоўваюць сваю працу. Сёння хачу звярнуць увагу на школьныя конкурсы. У гэтым годзе пачатковыя школы правялі іх восем.

У выпадку малых школ ёсць менш вучняў таленавітых. У большых школах справа выглядае лепш.

У гміннай школе ў Нараўцы былі праведзены ўсе конкурсы. Вось іх пераможцы: геаграфія — Рамуальд Астроўскі з Нараўкі (пад кіраўніцтвам настаўніцы Дануты Зубрыцкай), ён жа атрымаў пасведчанне і на ваяводскім конкурсе; матэматыка — Мірaслаў Скепка з Нараўкі (наст. Аня Крышэнь); гісторыя — Аліна Ціванюк з Лукі (наст. Юлія Смольская); хімія — Янка Каролька з Ляўкова (наст. Васіль Цялушэцкі); польская мова — Аля Харкевіч з Ляшукоў (наст. Раіса Харкевіч); фізіка — Міраслаў Скепка з Нараўкі (наст. Анна Крышэнь); руская мова — Эва Ахрымюк з Ляўкова (наст. Ірына Пташынская); беларуская і савецкая песні — калектыў з Ляўкова пад кіраўніцтвам Васіля Цялушэцкага — дырэктара школы.

А. З.

У Курашаве без дарогі

У канцы сакавіка пабываў я ў вёсцы Курашава Чыжоўскай гміны. Ідучы праз вёску з поўдня ў напрамку ракі Локніца, я ўбачыў некалькі панадворкаў, залітых вадою. Яны стаялі ў якіх 150 метрах ад рэчкі. Аказваецца, што людзі не могуць дайсці па корм для жывёлы. Усе склепы пад дамамі залітыя. Чаму так дзеецца?

Нібы звычайна, вада равамі плыве на гэтыя панадворкі, а далей няма ёй дарогі. У вёсцы быў дрэнны брук, і ўлады гміны прынялі пастанову — будаваць новую вуліцу. Прыгожая, выгодная стала вуліца. Але бяда ўся ў тым, што равы ад гэтых панадворкаў у напрамку ракі не абніжаюцца, а робяць горб, які не прапускае вады. Куды ж яна мае падзецца? Найгорш тым гаспадарам, якія тут маюць будынкі. Трэба чакаць месяц і больш, каб вада высахла.

А мо ўлады гміны ў Чыжах знойдуць іншае выйсце?

А. З.

Для каго поезд?

Моладзь, якая даязджае ў гайнаўскія школы з напрамку Чаромхі і Семяноўкі, а таксама Бельска і Белавежы, часта не паводзіць сябе культурна ў поездзе. Нярэдка можна пачуць вульгарныя словы, хлопцы і дзяўчаты па 15-16 год граюць у карты і кураць папяросы. Калі звернеш ім увагу на гэта, робяць яшчэ наперакор.

Таксама дрэнны прыклад даюць людзі старэйшыя — працаўнікі чыгункі, якія даязджаюць на працу ў Семяноўку. Тут ездзяць паязды з вагонамі для някурачых. На жаль, не абавязвае, відаць, гэта працаўнікоў ПКП.

Папулярнае сярод гэтых працаўнікоў так званае „рухомае касіна". Што гэта такое? Гэта ігра ў карты ў паяздах. Часта не можна прайсці калідорам, бо там поўна людзей, якія стаяць і глядзяць на гуляючых.

Як на гэтыя справы глядзяць улады аховы чыгункі? Падарожныя тут бяздрадныя. Ёсць жа адпаведныя законы на чыгунках. Чаму самі працаўнікі чыгункі іх не шануюць? І даюць дрэнны прыклад моладзі. Варта шырэй зацікавіцца гэтай праблемай.

Я-Ша

Каб не было затрат

Ад 1976 года ПЗУ страхуе свіней і парасят. Гаспадары вельмі гэтаму рады. Цяпер не так, як калісьці было — падохне свінка, закапаў — і на гэтым закончылася.

Але ў гаспадарцы авечка таксама каштоўны дабытак, як і свіння. Авечка каштуе 3-4 тысячы злотых, ды яна не застрахавана. Калі падохне, трэба закапаць — і нічога не атрымаеш.

Радныя гміны Шудзялава выступалі на сваёй сесіі з прапановай, каб увесці страхоўку авечак. Але ПЗУ не ведае, якія формы прыняць. На наш погляд трэба прыняць як мага прасцейшыя формы. Так як у выпадку свіней. Калі ёсць у гаспадара авечка, трэба налічыць яму пры падатку аплату за страхоўку і канец. Такая наша прапанова.

Віт

Раённая фільматэка

Даўно адчувалася ў Бельску патрэба раённай фільматэкі школьных, навуковых і асветных фільмаў. Такую фільматэку ўжо горад мае. Гэта аддзел Беластоцкага „Фільмосу". З бельскай фільматэкі ахвотна карыстаюцца ўсе школы, а таксама шмат устаноў і прадпрыемстваў горада, бліжэйшых і далейшых аколіц.

Мікалай Няплоха

У Відаве будуецца святліца

Калі солтысам у вёсцы стаў А. Сцяпанаў, ён дагаварыўся з начальнікам гміны ў Бельску, каб у Відаве пабудаваць святліцу. Стары дом выбралі ў Бельску.

У суботы і нядзелі ўсе жыхары — старэйшыя і моладзь перавезлі будынак, зрабілі фундаменты і паставілі дом. Будынак ужо стаіць і толькі трэба яго закончыць. Пётр Кубай рабіў здымкі ў час гэтай працы — адзін з іх высылаю вам, дайце ў „Ніву".

Андрэй Гаўрылюк

Ад рэд. Здымка, на жаль, даць не можам, ён вельмі слабы тэхнічна. А за пісанне да нас дзякуем!

Людзі добрай работы

У кожнай газеце можна прачытаць пра людзей добрай работы. У вёсцы Дубічы Царкоўныя таксама ёсць такія людзі. Сярод іх Ірка Анхімюк, якая працуе прадаўшчыцай у спажывецкім кіёску. У яе чыста і парадак, летам на століках стаяць свежыя кветкі, а зімой прыгожыя ялінкі. Кожнага яна абслужыць ветліва і хутка, тавараў не бракуе.

Другім чалавекам добрай работы ў Дубічах Царкоўных з'яўляецца наш пісьманосец Мікалай Панфілюк. Ён штодня робіць многа кіламетраў, ці дождж, ці снег, разносячы газеты і пісьмы, асабліва любіць „Ніву". І яшчэ трэба адзначыць аднаго чалавека добрай работы, які ўжо 13 год перапрацаваў у дубіцкім кіно. Гэта кінааператар Уладзімір Грыгарук. Усім ім шчыра дзякуем за сумленную працу.

Сусед

У Міхалове

У памяшканні агульнаадукацыйнага ліцэя ў Міхалове адбыўся конкурс „Моладзь у змаганні з пажарамі". Удзел прымалі трохасабовыя групы: з пачатковай школы ў Міхалове, пачатковай школы ў Шымках, агульнаадукацыйнага ліцэя і школы механізацыі сельскай гаспадаркі ў Міхалове. Усе ўдзельнікі выказалі высокі ўзровень ведаў. А такія веды моладзі прыдадуцца, чакае нас лета.

Кара-кум

За кубак начальніка горада

У Бельску адбыліся спаборніцтвы жаночых валейбольных каманд з чатырох сярэдніх школ. Пераможцамі сталі валейбалісты з ТРР, якія атрымалі дыплом і (упершыню) прыгожы кубак начальніка горада Бельска.

Мікалай Няплоха

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да заметкі „А КУДЫ ЗАЙСЦІ ЦЯПЕР?", „Ніва № 17/1104 ад 24 красавіка 1977 года.

Адказвае:

„SPOŁEM" WOJEWÓDZKA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW W BIAŁYMSTOKU ODDZIAŁ W BIELSKU PODLASKIM.

W nawiązaniu do notatki prasowej z dnia 24 kwietnia 1977 roku WSS Oddział w Bielsku Podlaskim wyjaśnia, że bar przy ul. Mickiewicza uległ likwidacji z dniem 1 listopada 1976 roku. Niemniej jednak do chwili uruchomienia nowego zakładu, celem udostępnienia społeczeństwu możliwości korzystania z tańszych posiłków, wprowadzono do sprzedaży zestawy posiłków zarówno śniadaniowych jak i obiadowych typu barowego w restauracji „Podlasianka".

Uruchomienie nowego obiektu z przeznaczeniem na bar szybkiej obsługi przewiduje się z dniem 10 czerwca bieżącego roku przy ul. Kapitana Wysockiego.

Zastępca Dyrektora
Bazyl Waszkiewicz

Міраслаў Шварц, Крукоўшчына. На жаль, тэкстаў польскіх да ўсіх замежных песень не маем. Наогул з тэкстамі цяжка, здабываем іх рознымі спосабамі. Індывідуальна тэкстаў не высылаем. Каб толькі маглі мы знайсці іх для публікацыі ў кутку „па заяўках"!

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

У Бельску на вуліцы Міцкевіча на пераходзе для пешаходаў матацыкліст падбіў чалавека, якога цяжка параніў.

А ў Беластоку „Жук" наехаў на двух хлапцоў — 10 і 9 гадоў. Яны неасцярожна выбеглі на вуліцу з-за стаячага самахода. Абодва хлопцы знаходзяцца ў бальніцы.

У Міхалове 15-гадовы матацыкліст, які вёз таксама 15-гадовую дзяўчыну, наехаў на старэйшую жанчыну, якая праходзіла праз вуліцу. Жанчына паламала пальцы рукі і разбіла галаву, а ў дзяўчыны пабітае калена і патрасенне мазгу.

„Niwa" — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch". Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартгумар

Ну, дык як цябе завуць?

Гржыбекавы купілі магнітафон. Паставілі яго на стол і паклікалі свайго чатырохгадовага сына Тананека.

— Тананек, скажы ў гэту штучку, як цябе завуць?

Тананек маўчыць, спужана глядзіць на мікрафон.

— Як завуць нашага маленькага хлопчыка? — ласкава гаворыць пані Гржыбекава.

Тананек глядзіць на мікрафон і маўчыць.

— Ну, што ты, дурненькі...

— Тананек, напэўна, хоча спаць? — пытае, падсюсюкваючы, галава сям'і.

Малы нясмела ўсміхаецца.

— Скажы, чаму табе так весела? Ты ж харошы хлопчык! Не трэба ўпарціцца... Глядзі ў мяне, хутка пойдзеш у ложачак! — грозна папярэджвае пані Гржыбекава. — Ты чуеш, маленькі нягоднік?

Тананек вось-вось расплачацца.

— Ну, хто цябе скрыўдзіў, хто? Толькі не раві, калі ласка! — просіць бацька. — Хуценька скажы ў мікрафон, як цябе завуць...

Цішыня...

— Ну, як цябе завуць? Ты што, імя сваё забыў?! — узнімае голас галава сям'і. — Не можаш сказаць, што цябе завуць Та-на-нек?

— Тады хай скажа, каго ён любіць, — грозна патрабуе мама. — Каго ты любіш, Тананек? Ну? Мамачку ты любіш?

— Ну? — зноў уступаецца бацька. — Калі не любіш, я прадам яе?!.. Табе не шкада мамачкі?.. Ну што ж, калі Тананечку не шкада нашай мамачкі, я пайшоў прадаваць яе...

Тананек пачынае плакаць.

— Ідыёт нейкі! Не дзіцё, а ідыёт! — крычыць пані Гржыбекава.

— Толькі, калі ласка, не стукай сябе па галаве, — саркастычна заўважае пан Гржыбек, — усё роўна туды не дастукаешся!

— За маю галаву можаш не хвалявацца! Дарэчы, гэта твой сын! Чаго ж тут здзіўляцца!

— У нашай сям'і ідыётаў не было!

— А ў нашай яны былі?

Бедны Тананек, разявіўшы рот, стаіць перад мікрафонам і нічога не разумее. Яго маці ўсё больш распальваецца.

— Ты, здаецца, збіраешся прадаць мяне? — паварочваецца яна да мужа. — Ці не так?

— Пытанне ў тым, ці знойдзецца купец!

— Ах, так? Аб гэтым будзь спакойны!

— Але...

— Толькі не гавары „але“!

— Гэта ж чаму?

— Таму што я ведаю, што далей будзе!

— А вось мы зараз гэта і запішам! На магнітафончык!

— Ну і свіння ж ты!

— Гэта я ўжо запісаў!

Пухлая рука пані Гржыбекавай прыпячатваецца да шчакі мужа.

— Тананек Гржыбек, — раздаецца голас з кутка. — Мяне завуць Тананек Гржыбек. Я люблю татачку і мамачку. Тананек...

У кватэры запанавала цішыня, і толькі Тананек цярпліва, пакуль не кончыцца магнітафонная стужка, цвердзіць:

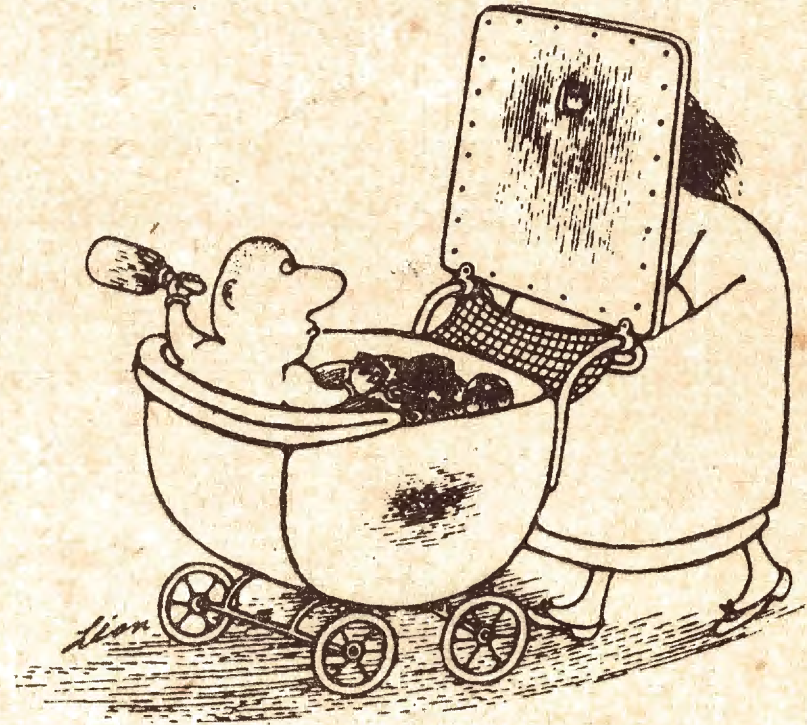
— Мяне завуць Тананек, мяне завуць Тананек... Тананек... нанек... анек... нек... ек... е...

Эдуард Пергнер
(Чэхаславакія)

Ён гаварыў: дзеці — гэта яшчэ кветкі жыцця, вось унукі пойдуць!..

НІЎКА

МІНІВЕРШЫ

КЛАПАТЛІВЫ БАЦЬКА

Хоць сам сядзеў на шыі ў жонкі,
Ды на дзяцей не забываў:
Пустыя пляшкі з-пад пярцоўкі
Ім на цукеркі выдаваў.

Сцяпан Грыцэнка

АДКУЛЬ?

Кабеце муж казаў:
„Гадуем грубіяна!
Адкуль у Юрку гэткая загана?“
І раптам на фальцэт
сарваўся ён:
„Не бачыш, доўбня!
Выкіпіць булён!“

Фелікс Кота

„Такім чынам, Машанька, на тым жа месцы і ў тую ж гадзіну“.

ВЫТЛУМАЧЫЎ

— Тата, а чаму, як мама разгневаецца, кажа: „Чорт бы цябе ўзяў!“ Чаму яна ніколі не кажа: „Чартоўка б цябе ўзяла!“? Хіба чартовак няма?

— Ёсць, сынок. Ды, на жаль, не яны мужоў бяруць, а мужы — іх.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Міша пытае свайго аднакласніка:

— Ферко, колькі год твайму бацьку?

— Восем.

— Гэта немагчыма!

— Чаму? Ён стаў бацькам восем год назад, калі я нарадзіўся.

*

— Жак, папрасі прыйсці ў школу дзядулю!

— Чаму дзядулю?

— Каб ён пагаварыў з тваім бацькам: у цябе ў хатніх сачыненнях задужа многа памылак.

*

Тоўстая дама прагульваецца па вуліцы, відавочна, чакаючы кагосьці.

За ёй неадступна ходзіць хлопчык.

— Што табе трэба, малы? — абарочваецца да яго дама. — Ты нешта хацеў спытаць у мяне?

— Не, мадам, я проста люблю хадзіць у цені.

НЕ ЎПРАВІЛАСЯ

Маці: — Дачуся, насыпала кураняткам проса? А вераб'ёў адагнала?

Дачка: — Хіба, мама, іх нагонішся, яшчэ каб толькі нашы, а то і суседскія.

ЦІ ДОЎГА?

— Бабуся, гэта праўда, што калі мяне прывезлі з магазіна, то татка піў віно?

— Праўда, родненькі, праўда.

— І доўга ён піў?

— Ды яшчэ дасюль п'е.

ПЛАКСІВЫ

Сын Кастуся быў вельмі плаксівы. З-за яго жонка не спала цэлыя ночы. Аднойчы яна сказала мужу:

— Я сёння адпачну, а ты пабудзеш за няньку.

Кастусь тут жа збіраецца кудысьці пайсці.

— Ты куды гэта сабраўся? — пытаецца жонка.

— Пайду, паклічу Сухарэвіча.

— Навошта табе Сухарэвіч?

— Ты ж ведаеш, — адказвае Кастусь, — што, калі ён чытае сваю лекцыю, слухачы засынаюць. Дык няхай ён паспрабуе супакоіць нашага сына.

ГУМАР З

У ШКОЛЕ

Настаўнік пытае малога Васілька:

— Скажы мне, малы, з чаго зроблены твой шарачок?

— З сукна.

— Правільна. А з чаго робіцца сукно?

— З воўны.

— Малайчына. А воўну хто нам дае?

— Авечкі.

— Разумнік! Значыць, якая жывёліна дала табе гэты шарачок?

— Бацька...

Адвёў гнеў бацькоўскі.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Вольгі Карчэўскай з Клейнік, Алі Васілюк з Курашава і Галіны змяшчаем песню

List z frontu

słowa: Janusz Przymanowski
muzyka: Benedykt Konowalski

Pierwszym słowem pozdrowiona bądź!
Razem z matką przy okienku siądź
i czytając, moim głosem mów,
obu wam posyłam garść frontowych słów.
List leci jak gołąb,
o drogę nie pyta,
lecz może ja zginę,
nim ty go przeczytasz.
Nad okopem przedwiosenny mróz,
noc za krótka, by do domu pójść,
więc ołówek biorę w chłodną dłoń,
póki nam nie każą bagnet kłaść na broń.
List leci jak gołąb...
Coraz dalej odrzucamy front
i do ciebie coraz dalej stąd.
Poczta nie chce mego serca brać,
lecz ty w odpowiedzi płatek róży kładź.
List leci jak gołąb...
Płatek róży i złocisty włos
między kartki na szczęśliwy los.
Miłość świeci niby światło gwiazd.
Słowa jeszcze żyją, gdy już nie ma nas.
List leci jak gołąb...

КУРЁЗЫ

КАБ ВЕДАЎ БАЦЬКА

Доўгі час 25-гадовая шведка Ева Сангуст нікому не прызнавалася, хто з'яўляецца бацькам яе сына. Аднойчы, калі да яе даляцела звестка аб нечаканай смерці вядомага амерыканскага эстраднага артыста Джымі Гендрыха, яна на ўвесь свет заявіла, што гэта і ёсць бацька яе маленькага Джымі і падала заяву ў суд, каб пакінулі капітал (каля мільёна) Джымі-старэйшага за Джымі-малодшым, той капітал, на які зараз прэтэндуе бацька артыста.

У доказ яна завярае суд, што была блізкай знаёмай Гендрыха, калі той рабіў сваё турнэ па Еўропе, і ў свой час пісала Гендрыху што чакае сына. Але той чамусьці не даў адказу на яе пісьмо, ды і ніхто не можа пацвердзіць, што Гендрых, будучы ў жывых, атрымаў гэтае пісьмо.

Пацвердзіць гэта мог бы толькі сам Гендрых, ды мёртвыя, як вядома, маўчаць. Якое слова скажа з гэтай нагоды суд, невядома. Можа, ён і дапаможа Еве Сангуст даказаць, што менавіта нябожчык Гендрых і ёсць бацькам яе маленькага сына.

ІНАКШ НЕЛЬГА

— Маэстра, спытала пачынаючая піяністка ў Ліста, — ці праўда, што піяністам трэба нарадзіцца?

— Ісцінная праўда, сударыня, — адказаў кампазітар, — не нарадзіўшыся, нельга іграць на раялі...

Дзеці! Не дазваляйце дарослым гуляць з агнём.